

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta
Katedra systematické teologie
Spirituální teologie

Pavčina Čančarová

**KOMPLEMENTARITA POVOLÁNÍ V CÍRKVI PODLE UČENÍ
SVATÉ TEREZIE Z LISIEUX**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhLic. Kateřina Lachmanová, Th.D

PRAHA 2007

Poděkování

Zejména děkuji PhLic. Kateřině Lachmanové, Th.D za odborné vedení, rady, připomínky, vstřícnost, trpělivost a ochotu při zpracování této bakalářské práce.

Dále si dovoluji poděkovat PhDr. Mireii Ryškové, Th.D za poskytnutí literatury a podněty pro zpracování biblických textů, které se týkají Pavlovy eklesiologie.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne

OBSAH

ÚVOD	4
1 DUCHOVNÍ ŽIVOTOPIS SV. TEREZIE Z LISIEUX	6
1. 1 Dětství a dospívání.....	6
1. 2 Život na Karmelu	11
2 EKLESIOLOGICKÉ TEXTY SV. TEREZIE Z LISIEUX.....	17
2.1 „V srdci církve být láskou“	17
2.2 Obrázek Ukřižovaného – povolání k přímluvné modlitbě.....	21
2.3 Malá cesta sv. Terezie a plodnost pro církev	23
2.4 Mojžíš a Jozue – starozákonní paradigma duchovní spolupráce	26
2.5 Jak duchovně „pohnout světem“	27
2.6 Básnické texty	27
3 KOMPLEMENTARITA POVOLÁNÍ V TĚLE KRISTOVĚ.....	29
3.1 Učení sv. Pavla o církvi - Těle Kristově.....	29
3.1.1 Učení sv. Pavla o církvi v 1 Kor 12,12-31.....	29
3.1.2 Učení sv. Pavla o církvi v Řím 12,3-8.....	34
3.2 Příklady komplementarity povolání v církvi u sv. Terezie.....	37
3.2.1 Terezie a rodné sestry	37
3.2.2 Terezie a spolusestry v klášteře	40
3.2.3 Terezie a kněží	43
3.2.4 Terezie a kněží misionáři	45
ZÁVĚR	50
SEZNAM LITERATURY	52
ANGLICKÁ ANOTACE / ENGLISH ANNOTATION.....	54

ÚVOD

Cílem práce je na základě života a učení sv. Terezie z Lisieux ukázat, jak je možné prožívat a chápat komplementaritu různých povolání v církvi – v Těle Kristově.

Téma této bakalářské práce vzniklo jako součást mého hledání osobního povolání v církvi. Vycházelo se z předpokladu, že každý máme v církvi od Boha své konkrétní místo, své osobní povolání a poslání. Je dobré a obohacující jak pro nás samé, tak pro celou církev, když tento dar od Boha vědomě přijímáme, snažíme se na tento Boží dar odpovídat a svým životem jej naplňovat a celé církvi – Tělu Kristovu – tím prospívat. Každý křesťan, jako jeden z údů Kristova Těla, by si měl být vědom jak své vlastní identity, svých specifických obdarování, tak i odlišné identity a obdarování svých bratří a sester. Při této specifčnosti je přitom zapotřebí být ukotven v hluboké jednotě společenství i cíle, kterou mají v Ježíši Kristu všechny údy.

Možný přínos této práce spatřuji v poukázání na tuto významnou skutečnost, tedy v prohloubení vědomí sounáležitosti v církvi ve směru horizontálním (sounáležitost křesťanů mezi sebou) i vertikálním (vztah vůči Kristu – Hlavě Těla). Vzhledem k tomu, že je mi blízká spiritualita Karmelu, zvláště pak spiritualita sv. Terezie z Lisieux, využila jsem možnosti zabývat se tímto tématem na základě jejích spisů, její duchovní zkušenosti a jejího učení.

Domnívám se, že v češtině dosud nebyl zpracován obraz církve jako mystického Těla Kristova v učení sv. Terezie z Lisieux. To je další z důvodů, který mne vedl k volbě tohoto tématu. Existují sice kvalitní tematické komentáře k Tereziině autobiografii (dobře mi posloužily především knihy „Duchovní realismus sv. Terezie z Lisieux“ od V. Siona a „Vybírám si všechno“ od M.-D. Molinié), ty jsou ale z hlediska zvoleného tématu práce nedostačující, neúplné.

Jednou z metod spirituální teologie je, že teologické duchovní principy vycházejí z konkrétní duchovní zkušenosti světců (induktivní hagiografická metoda). Proto i my se nejprve budeme zabývat Tereziiným duchovním životopisem a teprve následně jejími eklesiologickými texty. Bude nutné provést analýzu všech míst, kde Terezie hovoří o církvi explicitně i implicitně, dát je do souvislostí s jejím reálným duchovním životem; to vše ve světle Pavlovy nauky o církvi – Těle Kristově, z jehož obrazu církve Terezie evidentně vychází. Proto se budeme věnovat podrobněji textům 1 Kor 12,12-31 a Řím 12,3-8. Na závěr práce uvedeme konkrétní příklady, jak světice prožívala komplementaritu povolání prakticky ve svém životě: Ukážeme si ji na vztazích s jejími rodnými sestrami,

spolusestrami v klášteře a s kněžími, zvláště pak s jí svěřenými misionáři. K tomu využijeme především Tereziiných Autobiografických spisů, některých básní a korespondence.

Práce je rozdělena do tří kapitol. Obsahem první kapitoly je duchovní životopis sv. Terezie, druhá kapitola se věnuje analýze Tereziiných eklesiologických textů a třetí kapitola pojednává o komplementaritě povolání v Těle Kristově. Stručně vyjdeme z nauky o církvi - Těle Kristově podle učení sv. Pavla, abychom ji pak ilustrovali konkrétními příklady komplementarity povolání v životě sv. Terezie.

1 DUCHOVNÍ ŽIVOTOPIS SV. TEREZIE Z LISIEUX

Úkolem první kapitoly je podat přehled o základních životopisných datech sv. Terezie s hlavním akcentem na její duchovní život a jeho vývoj. Záměrně tedy sledujeme nejvýraznější a nejdůležitější milosti, které utvářely její duchovní život, a rovněž základní mezilidské vztahy, v nichž se její život odvíjel. Ostatní aspekty Tereziina života budou vzhledem k zadanému tématu práce záměrně potlačeny. Vzhledem k zadanému tématu není důležitá ani přesná chronologie událostí, proto i tyto údaje budou zmiňovány jen okrajově.

Zásadním předělem v Tereziině duchovním životě je bezesporu její vstup do kláštera – na Karmel v Lisieux. Proto nám připadalo vhodné rozdělit tuto kapitolu na dvě části: První se zabývá dětstvím a dospíváním Terezie v kruhu rodiny a druhá se věnuje Tereziině řeholnímu životu na Karmelu.

1. 1 Dětství a dospívání

Terezie Martinová se narodila 2. ledna 1873 ve francouzském Alençonu jako poslední z devíti dětí¹ Ludvíka Martina a Zélie Marie, roz. Guérinové. Již o dva dny později je v kostele Panny Marie pokřtěna na jméno Marie Františka Terezie. První čtyři roky svého života prožívá šťastně, obklopena láskou a péčí všech členů své rodiny. Ovšem její dětské štěstí netrvá příliš dlouho. 28. srpna 1877 nastává pro čtyřletou Terezii bolestný životní zlom: Její matka, paní Martinová, v důsledku vážné dlouhodobé nemoci² umírá. Tato událost způsobí v psychice děvčete veliký otřes. Její povaha, dříve tak veselá a živá, nápaditá a sdílná, se rapidně změní. Dívka se stává najednou zcela uzavřenou do sebe, nesmělou a plačtivou.³ Hned druhý den po matčině smrti si Terezie zvolí za svou druhou matku sestru Pavlínu, druhou nejstarší dceru rodičů Martinových.

Roku 1877 se pan Martin se svými dcerami přestěhují z Alençonu do Lisieux a usazuje se v Buissonnets. V roce 1881 je Terezie poslána do penzionátu v opatství

¹ Tereziini sourozenci se narodili v tomto pořadí: Srov. DESCOUVEMONT Pierre, LOOSE Helmuth Nils: Terezie a Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 4: Marie Luisa (Marie), 1860–1940, Marie Pavlína (Pavlína), 1861–1951, Marie Leonie (Leonie), 1863–1941, Marie Celina (Celina), 1869–1959 a dva chlapeci a dvě dívky zemřeli v raném věku.

² MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: Tvá láska rostla se mnou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 24: „Dnes víme, že v době, kdy se Terezie narodila, strádala paní Martinová rakovinou kostí, která jí působila velké bolesti.“

³ Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 21.

benediktinek jako jejich částečná chovanka. Zde si na čas sice zvykne, ale jen díky tomu, že je zde společně se svou o čtyři roky starší sestrou Celinou. Nicméně je rok 1882 a na Terezii čeká další zkouška. Její „náhradní maminka“ Pavlína oznamuje svůj odchod na Karmel v Lisieux, kam také skutečně 2. října 1882 vstoupí. Terezie v Pavlíně ztrácí svou druhou matku a zřejmě ve světle této skutečnosti u ní dochází k nemoci, kterou bychom dnešní řečí mohli nazvat neurózou, jež má zdroj v citové frustraci.⁴ 6. dubna 1883, v den Pavlíniny obláčky, propuká choroba s takovou silou, že podle lidských propočtů se z ní děvče už nemá vyléčit.⁵ Pan Martin se obrací o pomoc k Bohu a za uzdravení své dcerky nechává sloužit mše svaté ke cti Panny Marie Vítězné. To, že se pak 13. května 1883 svatá Panna Terezička zjeví a její úsměv pronikne až do hloubi duše nemocné,⁶ je jistě odpovědí i na jeho víru, na jeho lásku. Terezička sice není uzdravena zcela a ihned, ale od tohoto okamžiku je venku alespoň z toho nejhoršího. Ona sama ve svých spisech říká: „*Bylo zapotřebí zázraku, a udělala ho Panna Maria Vítězná.*“⁷

Terezie přistupuje poprvé k sv. přijímání o rok později, 8. května 1884. Pro její duchovní život je to skutečně významná událost. Na jedinečnost tohoto dne v Tereziině životě lze usuzovat rovněž z toho, jak hluboko do srdce se jí vzpomínky vryly. „*Byl to polibek lásky, cítila jsem, že jsem milována, a také jsem milovala: „Miluji tě a dávám se ti navždy.“ Nebylo otázek, nebylo bojů ani obětí. Už dávno Ježíš a ubohá malá Terezie hleděli na sebe a rozuměli si...V onen den už to nebyl pohled, ale splynutí, už nebyli dva, Terezie zmizela, jako se kapka vody ztrácí v oceánu.*“⁸ Terezie prožívá nevyslovitelnou radost a zakouší veliký vnitřní mír. Tento vnitřní pokoj nenaruší ani v jejím srdci se rodící velká touha po utrpení a současně i vzrůstající vnitřní jistota, že Ježíš tuto její touhu naplní.⁹

Zároveň v těchto dnech její sestra Pavlína, nyní již sestra Anežka od Ježíše, skládá na Karmelu svou profesi. A 14. června přijímá Terezie svátost biřmování z rukou biskupa Hugonina, biskupa z Lisieux a Bayeux. Kmotrou jí je Leonie, jedna z jejích rodných sester. Konečně se zdá, že vše je v nejlepším pořádku a že čas Tereziiných bojů minul. To ale jen zdánlivě. V květnu 1885 se Terezie v rámci přípravy na oslavu výročí prvního svatého přijímání účastní ve škole několika přednášek abbé Domina o smrtelném hříchu a o smrti, kde nezaznívá vůbec nic o slitovné a vykupující lásce Boží. A zřejmě právě toto děsivé

⁴ Srov. MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: *Tvá láska rostla se mnou*, 25.

⁵ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: *Autobiografické spisy. Dějiny duše*, Vimperk: Nakladatelství Tiskárny Vimperk, 1991, 63.

⁶ Srov. tamtéž, 66.

⁷ Srov. tamtéž.

⁸ Tamtéž, 76.

⁹ Srov. tamtéž, 78.

a zastrašující vyprávění o smrtelném hříchu a o smrti pro Terezčinu křehkou duši a jemné svědomí znamená odstartování nového boje, a to s psychickým problémem zvaným skrupulantství. Po té, co Celina ukončí školu a z penzionátu odejde (1885), i Terezie přestane do opatství docházet. Její pouto k rodině je tak silné, že tam prostě nedokáže být sama. Začátkem března 1886 se pan Martin rozhodl Terezii ze zdravotních důvodů ze školy v opatství odhlásit a Terezie pokračuje dál ve svém studiu soukromými hodinami. 15. října 1886, kdy už je Terezii 13 let, vstoupí na Karmel v Lisieux její další rodná sestra – Marie Martinová. Ani její odchod není pro Terezičku lehkou záležitostí. Marie se totiž stala po smrti matky a Pavlínině odchodu na Karmel Terezčinou „třetí maminkou.“ A nyní se Terezie tedy musí vyrovnávat s další bolestnou ztrátou ve svém životě.

25. prosinec 1886 je jedním z nejdůležitějších dat v duchovním životě světičky. Terezie ve svých spisech píše:

„Bylo to 25. prosince 1886, kdy se mi dostalo té milosti, že jsem přestala být dítětem. Jedním slovem, dostalo se mi milosti úplného obrácení. – Vraceli jsme se z půlnoční mše svaté, při které jsem měla to štěstí, že jsem přijala Boha, silného a mocného.“¹⁰ A dále: „V té noci, kdy se (Ježíš) stal slabým a trpícím z lásky ke mně, učinil mě silnou a odvážnou...“¹¹

Terezie sama o této milosti hovoří jako o milosti Vánoc, kdy Bůh udělal ten zázrak a dal, aby v jednom okamžiku vnitřně povyrostla.¹² Tato vánoční milost je pro její život tak zásadní, že je vhodné podrobněji zmínit, co se toho dne přihodilo, jak se přijatá milost ještě ten den projevila. Jak bylo tamním vánočním zvykem, Terezka si položila do krbu vánoční střevice a čekala, co jí „Ježíšek nadělí“. Jenže Martinovi se vrátili z půlnoční mše a unavený pan Martin, aniž by věděl, že ho Terezie v prvním patře vilky Buissonnets slyší, řekl nahlas: „*Naštěstí je to poslední rok.*“¹³ Celina, která velice dobře znala přecitlivělost své sestry, jí ihned radila, aby raději ani dolů nechodila. Terezka ji ale neposlechla a dolů šla. Ovšem to již se srdcem zcela proměněným milostí Boží. Pro Celinu je velikým překvapením, že Terezie nepláče, naopak: Všechny předměty z vánočních střeviců vytahuje radostně.¹⁴ Terezie přijímá tedy v jednom okamžiku dar zdraví duchovního, ale zároveň i zdraví duševní, psychické.

¹⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 95.

¹¹ Tamtéž.

¹² Srov. tamtéž, 95–96.

¹³ Tamtéž, 96.

¹⁴ Srov. tamtéž.

Celý rok 1887 je pak sledem Terezčinyh snah a ohromného úsilí vstoupit do kláštera a stát se karmelitkou. Na čtrnáctileté děvče Terezie prokazuje skutečně veliké odhodlání. Nejprve přesvědčuje o svém povolání svého otce¹⁵ a strýce.¹⁶ Naopak její říjnová návštěva u biskupa Hugonina ve věci svolení k jejímu vstupu na Karmel je neúspěšná.¹⁷ To však Terezii nijak neodradí. Terezie je připravena udělat cokoliv, co jen bude v jejích silách. Je rozhodnuta promluvit ve své záležitosti i s papežem.

Koncem roku 1887 pod vedením monsignora Germania, biskupa z Coutances, se koná pouť francouzských poutníků do Říma, která je spojena s audiencí u Svatého otce. Většinu poutníků tvoří kněží. Pouti se účastní i Terezie s Celinou. Obě sestry jsou doprovázeny svým otcem, panem Martinem. Dívky se tak najednou ocitají nejen ve vybrané společnosti francouzské šlechty, ale dostávají se i do bezprostřední blízkosti kněží. Terezie má tak možnost celý měsíc žít v důvěrné blízkosti kněží. Tato zkušenost je pro ni velmi důležitá a cenná, protože jí pomůže k pochopení hlavního cíle reformy Karmelu, který v podstatě dosud nechápala.

„Modlit se za hříšníky mě uchvacovalo, ale modlit se za duše kněží, které jsem pokládala za křišťálově čisté, se mi zdálo divné! ... Ach, v Itálii jsem pochopila své povolání! Nešla jsem zbytečně příliš daleko pro tak užitečné poznání! ... Milá matko, jak krásné je povolání, které má za cíl uchovávat sůl, určenou pro duše! Toto je povolání Karmelu, protože jediným cílem našich modliteb a našich obětí je být apoštolkou apoštolů, modlit se za ně, zatímco oni hlásají duším evangelium svými slovy, a hlavně svým příkladem...“¹⁸

Nicméně Terezie nezapomíná na hlavní cíl své cesty. S napětím očekává den, na který je stanovena audience u papeže Lva XIII. Je jím 20. listopad 1887. Její touha po vstupu na Karmel je tak veliká, že při audienci i přes výslovný zákaz mluvit na Svatého otce se Terezie odváží a k papeži ve své záležitosti promluví. I když tímto Terezie pro svůj vstup na Karmel udělala z lidského hlediska vše, co mohla, žádného určitého příslibu od Svatého otce se v této chvíli nedočkala. Odkázal ji zpátky na biskupa.¹⁹ Souhlasné stanovisko k jejímu vstupu zašle biskup Hugonin matce Marii Gonzaze až 28. prosince 1887 s tím, že Terezie je přijata do konventu až po skončení postní doby v roce 1888.

¹⁵ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 105.

¹⁶ Srov. tamtéž, 108.

¹⁷ Srov. tamtéž, 112–115.

¹⁸ Tamtéž, 119.

¹⁹ Srov. tamtéž, 131–132.

Z období krátce před vstupem do kláštera je důležité zmínit ještě dva momenty Tereziina duchovního života. Prvním z nich je milost, kterou Terezie přijímá při pohledu na obrázek Pána Ježíše na kříži²⁰ a druhým obrácení zločince Pranziniho.²¹ Obě události spolu jistým způsobem velice úzce souvisí. Při pohledu na obrázek ukřižovaného Pána Ježíše prožívá Terezie hluboké dojetí nad krví, která stéká z jeho božské ruky, a zároveň si bolestně uvědomuje, že tato krev padá na zem a není nikdo, kdo by ji sebral. Terezie se rozhoduje, že bude v duchu prodlévat pod křížem a zachycovat tuto božskou rosou, kterou pak bude rozlévat na duše hříšníků. V této době ji duše kněží ještě nepřitahují.²²

Henri Pranzini byl za své zločiny odsouzen k trestu smrti. Noviny psaly podrobně o trojnásobné vraždě, které se dopustil, a zároveň i o jeho velmi vzpurné povaze: „*I když v jeho neprospěch hovoří mnohé přitěžující okolnosti, nejeví žádnou známku lítosti. Ba co víc, otevřeně prohlašuje, že je nevinen.*“²³ Terezii ovšem osud Pranziniho nebyl nikterak lhostejný. Chtěla za každou cenu zabránit tomu, aby jeho duše byla zatracena. Pro svůj boj zvolí zbraně zcela duchovní:

„...proto jsem obětovala Pánu Bohu všechny nekonečné zásluhy Pána Ježíše, poklady svaté církve, a konečně jsem poprosila Celinu, aby dala sloužit mši svatou na mé úmysly. ...byla bych chtěla, aby se všichni tvorové se mnou spojili a vyprošovali milost pro viníka. ...Tolik jsem důvěřovala v Ježíšovo nekonečné milosrdenství!“²⁴

Pranzini se nevyzpovídal ani v den popravky, 31. srpna 1887, ovšem krátce před svou smrtí nečekaně přijal kříž, který mu kněz podával, a třikrát jej políbil. Na smrt odsouzený Pranzini „*třikrát políbil svaté rány!*“²⁵ To bylo pro Terezii znamení zcela dostačující. V tomto Pranziniho gestu Terezie vidí potvrzení milosti, kterou přijala při pohledu na obrázek Ukřižovaného. Ona sama o této události hovoří takto: „*Dostalo se mi žádoucího „znamení,“ a toto znamení bylo věrným opakováním milostí, které mi Ježíš dával, aby mě získal pro modlitbu za hříšníky.*“²⁶

²⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 96–97.

²¹ Srov. tamtéž, 97–98.

²² Srov. tamtéž, 96–97.

²³ DESCOUVEMONT Pierre, LOOSE Helmuth Nils: Terezie a Lisieux, 78.

²⁴ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 97.

²⁵ Tamtéž, 98.

²⁶ Tamtéž.

1. 2 Život na Karmelu

9. dubna 1888, ve velikonočním týdnu, Terezie vstupuje na Karmel v Lisieux. Jak sama říká, přišla „zachraňovat duše, a hlavně se modlit za kněze.“²⁷ Začátek jejího řeholního života, i když je vytoužený, není snadný. Terezie přichází na Karmel kvůli Ježíši a musí teď bojovat o to, aby se stala nezávislou na svých dvou rodných sestřích (Pavlině a Marii), které vstoupily před ní, a aby si našla svou vlastní cestu. Noviciát v té době měla na starosti sestra Marie od Andělů. I když Terezie tuto sestru považuje za světici, za dokonalý obraz prvních karmelitek, otevřít se jí nedokáže. Není zvyklá mluvit o své duši a neví, jak vyjádřit, co se v ní děje.²⁸ 22. květen 1888 je dnem profese její sestry Marie od Nejsvětějšího Srdce. Její slavné sliby přijímá jezuita P. Pichon, který po této slavnosti vede v klášteře exercicie. A právě při těchto exerciciích Terezie vykoná svou první generální zpověď. Jsou to Pichonova slova: „v přítomnosti Boha, svaté Panny a všech svatých prohlašuji, že jste se nikdy nedopustila jediného smrtelného hříchu,“²⁹ která pro mladou řeholnici znamená velkou útěchu. Ovšem zakrátko je P. Pichon vyslán svými představenými do Kanady, takže Terezie zůstává opět bez sama, bez duchovního rádce.

Po slavnostní profesi sestry Marie od Nejsvětějšího Srdce a po exerciciích se Terezie a její rodné sestry v klášteře dozvídají o vážném zdravotním stavu svého otce, pana Martina. Pan Martin, který už byl vážně postižen kornatěním cév mozkových, v červnu 1888 náhle zmizí, aniž by o tom koho uvědomil. Po několika dnech je nalezen v Le Havru.³⁰ Po šesti měsících Tereziina života v klášteře se očekávalo, že proběhne její obláčka, tzn. že postulanka přijme řádový oděv. Tereziina obláčka se ovšem odkládá až na 10. ledna 1889, přičemž jedním z důvodů je právě i zdravotní stav pana Martina. Svou slavnost prožívá Terezie v radosti, mj. i z přítomnosti svého otce, ač ve dnech přípravy žádnou radost a ani útěchu v srdci nezakouší. Terezie se tímto dnem stává karmelitkou, sestrou Terezií od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře,³¹ a začíná svůj noviciát. Noviciát obvykle trval jeden rok, ten Tereziin je o osm měsíců delší. Terezie přebírá v tomto období v rámci komunitní služby zodpovědnost za refektář a připravuje se na složení tří slavných slibů: chudoby, čistoty a poslušnosti. Již měsíc po obláčce musí být pan Martin převezen do

²⁷ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 145.

²⁸ Srov. tamtéž, 146.

²⁹ Tamtéž, 145.

³⁰ Srov. tamtéž, 156.

³¹ Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, 83.

„Sanatoria Dobrého Pastýře“ v Caen, jeho psychická nemoc se prudce zhoršila. Terezie tím velmi trpí.

Začátkem srpna 1890 udělí biskup Hugonin svůj souhlas k profesi sestry Terezie. Na Karmelu je zvykem slavit tuto slavnost dvakrát. Poprvé ve společenství sester – v klauzuře a po druhé jako „slavnost přijímání závoje“³² za přítomnosti příbuzných, přátel a známých. Datum profese je stanoveno na 8. září 1890 a datum „slavnosti přijímání závoje“ na 24. září 1890. Terezie se na tyto své slavné dny připravuje desetidenními exerciciemi. Ty prožívá opět ve stavu vnitřní vyprahlosti a opuštěnosti.³³ Není ušetřena ani velké vnitřní temnoty, zmatku a pochybností o autentičnosti svého řeholního povolání. Nicméně pokorným a pravdivým vyznáním stavu své duše novicmistrové v předvečer profese nad pokušením zvítězí.³⁴ Od 8. září 1890 je tedy sestra Terezie od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře spojena s Ježíšem navždy. Terezie sama o tomto dnu ve svých spisech píše:

„Cítla jsem se opravdu KRÁLOVNOU, proto jsem využila svého titulu, abych osvobodila zajatce, vyprosila KRÁLOVU přízeň pro jeho nevděčné poddané. Konečně jsem chtěla vysvobodit všechny duše z očistce a obrátit hříšníky...Mnoho jsem se modlila za svou matku, za své drahé sestry..., za celou rodinu, ale hlavně za svého tatínka, tak zkroušeného a tak svatého...Obětovala jsem se Ježíši, aby na mně dokonale splnil svou vůli a tvorové aby tomu nikdy nepřekáželi...“³⁵

Pro svou nemoc se pan Martin 24. září 1890 nemůže zúčastnit obřadu „přijímání závoje“ a Terezie nese tuto skutečnost velice těžce.³⁶

Zima v roce 1890–1891 je drsná. Terezie je určena jako pomocnice sakristánky. Pomáhá čistit svíce, kadidelnici a upravovat kalichy pro bohoslužbu.³⁷ Rovněž situace v církvi v tomto období roku 1891 není příliš povzbudivá. Noviny přináší spoustu senzačních článků o odpadlém karmelitánském knězi, pateru Hyacintu Loysonovi. Terezie nezaváhá. Ví ihned, co udělá. Chce bojovat o záchranu i této kněžské duše až do posledního dechu. (Terezie obětuje za P. Hyacinta Loysona 19. srpna 1897 své poslední svaté přijímání.)³⁸

³² Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, 91.

³³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 157.

³⁴ Srov. tamtéž, 158.

³⁵ Tamtéž, 159.

³⁶ Srov. tamtéž.

³⁷ Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, 95.

³⁸ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992, 223.

Od 8. do 15. října 1891 dává na Karmelu duchovní cvičení P. Alexis Prou. Ačkoli se viděli jen jednou, tento kněz znamenal pro duchovní život Terezie velmi mnoho. Byl to právě on, který ji spustil „*s plnými plachtami na vlny důvěry a lásky*“,“³⁹ které Terezii tak přitahovaly, ale po kterých se sama jaksi neodvažovala plout. A byl to rovněž on, z jehož úst uslyšela, že „*chyby nemusí zarmucovat Pána Boha*.“⁴⁰ Myslím, že můžeme říci, že právě zde se začíná Tereziina „smělá“ životní „cesta lásky“. Terezie totiž později ve svých spisech píše: „*Moje matko! Hlavně od pozhnaného dne vašeho zvolení jsem letěla po cestách lásky...*“⁴¹ Sestra Anežka od Ježíše bude zvolena převorkou Karmelu v pondělí 20. února 1893. Brzy na to bude Terezie dána matce Marii Gonzaze na výpomoc ve výchově novicek.

5. prosince 1891 umírá zakladatelka Karmelu v Lisieux, ctihodná matka Jenovéfa od sv. Terezie. Tato svatá řeholnice zaujímá v Tereziině řeholním životě významné místo. Terezie sama jí totiž věnuje ve svých spisech několik stránek. Zde popisuje nejen její smrt, ale i živé vzpomínky na konkrétní pozornosti a povzbuzení, kterých se jí od této vzácné matky Jenovéfy dostalo.⁴² Sotva byla matka Jenovéfa pohřbena, rozmohla se v klášteře těžká chřipka. Nakažena je celá komunita s výjimkou tří mladých sester. Terezie se stará o sakristii a zároveň vykonává všechny nezbytné práce, které vyplývají z neutěšené situace v klášteře. Pečuje o nemocné sestry, je nablízku umírajícím a připravuje pohřby.⁴³

12. května 1892 navštíví své dcery po čtyřech letech v hovorně kláštera pan Martin. Je to zároveň i den jejich posledního pozemského setkání. Pan Martin umírá 29. července 1894 v La Musse a pohřben je 2. srpna 1894 v Lisieux. Krátce po jeho smrti se plní Terezii její veliké přání: Svátek Povýšení sv. Kříže je dnem vstupu Celiny Martinové do lisieuxské komunity.

Rok 1894 je pro celou Francii v jistém smyslu rokem jubilejním. Papež Lev XIII. povoluje zahájit proces blahorečení Jany z Arku. Život této světice Terezii velice oslovuje a inspiruje ji k tomu, že o svém „vzoru“ skládá básně⁴⁴, hymny a dokonce sepíše dvě divadelní hry. Koncem téhož roku Terezie dostává příkaz od ctihodné Matky Anežky od Ježíše, aby napsala své vzpomínky z dětství. Na nich tedy z poslušnosti začíná Terezie pracovat již v lednu 1895 (tzv. rukopis A).

³⁹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 165.

⁴⁰ Tamtéž, 165.

⁴¹ Tamtéž, 166.

⁴² Srov. tamtéž, 161–162.

⁴³ Srov. DESCOUVEMONT Pierre, LOOSE Helmuth Nils: Terezie a Lisieux, 186.

⁴⁴ Srov. např. TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, 65–66.

9. červen 1895 znamená v duchovním životě naší světice rovněž velmi mnoho. Jedná se o nedělní slavnost Nejsv. Trojice, kdy se Terezie při díkyčinění rozhodne nabídnout se jako celopal Boží milosrdné lásce. Text úkonu jejího obětování zůstal zachován v jejích spisech.⁴⁵ O tomto Tereziině zasvěcení sebe samé Boží lásce je vhodné zmínit se podrobněji, protože je jím ovlivněna nejen celá její spiritualita, ale i spiritualita všech, kteří Terezii později budou na její duchovní cestě následovat.

Jaké je historické pozadí tehdejšího francouzského křesťanství? Celá církev je ovlivněna pozůstatky jansenismu. Obavy z Boha, který přísně trestá každý hřích, děsí věřící lid. Mnozí se nabízejí Boží spravedlnosti tím, že na sebe svolávají Boží tresty, a také konají přísné kající skutky. Věří totiž, že tím Boží tresty od hříšníků odvrátí.⁴⁶ Tak tomu bylo i v klášteře v Lisieux. I zde byly řeholnice, které se s tímto úmyslem nabídly Bohu jako oběť.

Terezie velkodušnost a odvalu svých sester sice obdivovala, ale nikdy je v tom netoužila napodobovat, či následovat. Terezie se nechce nabídnout Boží spravedlnosti, ona se touží odevzdat Boží milosrdné lásce.

„Musí existovat různé druhy (duší), aby byla zvlášť uctívána každá Boží dokonalost. Mně dal (Bůh) své nekonečné milosrdenství a skrze ně nazírám a uctívám ostatní božské dokonalosti! ... Tehdy se mi ukazuje, že všechny září láskou, ano, zdá se mi, že i spravedlnost je oděna láskou...“⁴⁷

Závěr z poznání světice je tak prostý a jednoduchý. I pro duchovní život dnešního křesťana:

„Zdá se mi, že kdyby všichni tvorové měli tytéž milosti jako já, nikdo by se Pána Boha nebál, ale byl by velice milován a žádná duše by ho nechtěla zarmoutit, ale ne ze strachu, nýbrž z lásky...“⁴⁸

V říjnu 1895 po obdržení dopisu abbé Bellièra, bohoslovce a budoucího misionáře, přidělí ctihodná Matka Anežka od Ježíše tomuto misionáři Terezii za duchovní sestru. Terezie se nového úkolu chopí velice ráda a po svém, s velikou horlivostí a s velikou láskou. Mezi ní a budoucím misionářem se rozvine nejen bohatá korespondence, ale i hluboký vztah duchovního přátelství. Později je Terezii dán ještě jeden duchovní bratr.

⁴⁵ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 256–258.

⁴⁶ Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, 116.

⁴⁷ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 171.

⁴⁸ Tamtéž.

Stane se tak 30. května 1896 na pokyn matky Marie Gonzagy a je jím otec Adolf Roulland ze Společnosti zahraničních misíí. S tímto misionářem pojí Terezii kromě korespondence silné apoštolské pouto.⁴⁹

První čtvrtina roku 1896 je na Karmelu v Lisieux ve znamení novinek a změn. V lednu Terezie odevzdává ctihodné Matce Anežce od Ježíše sešit svých vzpomínek, v únoru proběhne profese Celiny, která se v řádu stává sestrou Jenovéfou od svaté Terezie. V březnu se po tříletém období převorátu matky Anežky od Ježíše znovu ujímá úřadu převorky matka Marie Gonzaga, která Terezii ponechává i nadále její úkol u novicек.

Na jaře 1896, konkrétně v noci ze Zeleného čtvrtku na Velký pátek se u Terezie projeví první příznaky jejího vážného onemocnění. Objevuje se první chrlení krve. Terezie je vnitřně přesvědčena, že Ježíš chce, aby o výročním dnu jeho smrti zaslechla jeho první zavolání:⁵⁰ „Bylo to jako tichý, vzdálený šepot, který mi oznamoval, že Snoubenec přichází...“⁵¹ Tímto dnem pro světici rovněž začíná období velké vnitřní zkoušky, která se skončí až s její smrtí. Terezie zakouší všechno – vnitřní temnotu i pokušení proti víře a naději. O této vnitřní neútěše se dozvídáme především z psaného vyprávění o jejím řeholním životě, ve kterém pokračuje na příkaz matky Marie Gonzagy v červnu 1897 (tzv. rukopis C).⁵²

V září 1896 prožívá Terezie duchovní cvičení, při nichž se jí dostane velkých osvícení. Z té doby zůstal dochován dopis sestře Marii od Nejsvětějšího Srdce (tzv. rukopis B),⁵³ ve kterém jí Terezie odkrývá ty nejhlubší a nejnítěrnější touhy srdce, týkající se jejího osobního povolání. Terezie je karmelitkou, Ježíšovou snoubenkou a pro spojení s Ním i matkou duší. Ale cítí v sobě ještě další povolání. Cítí, že je povolána být „válečníkem, knězem, apoštolem, učitelem a mučedníkem.“⁵⁴ Její přesažné touhy ji mučí a Terezie hledá lék. Pokoj a světlo do duše jí přinesou až slova sv. Pavla ve 12. a 13. kapitole prvního listu Korint’anům o Těle Kristově, z nichž Terezie vyvozuje pro svůj duchovní život stěžejní závěr:

„Pochopila jsem, že církev má srdce a že toto srdce hoří láskou...Pochopila jsem, že jenom láska udržuje údy církve v činnosti. Kdyby láska pohasla, přestali by

⁴⁹ Dopisy Terezie z Lisieux bratřím misionářům se dochovaly všechny až na jeden, který byl adresován P. Adolfu Roullandovi. Česky vyšly pod titulem:

TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, a znovu v rámci veškeré korespondence:

TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

⁵⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 204.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Srov. tamtéž, 199–212.

⁵³ Srov. tamtéž, 184–194.

⁵⁴ Srov. tamtéž, 186.

apoštolové hlásat evangelium, mučedníci by se zdráhali prolít svou krev...Pochopila jsem, že láska v sobě obsahuje všechna povolání, že láska je všechno, že objímá všechny doby a všechna místa...jedním slovem, že je věčná!... Tu jsem zvolala v přemíře své blouznivé radosti: Ježíši, má lásko, ...konečně jsem našla své povolání! Mým povoláním je láska!... Ano, našla jsem své místo v církvi, a toto místo jsi mi dal ty, můj Bože!... V srdci své Matky církve budu láskou... Tak budu vším... Takto se splní můj sen!!!...“⁵⁵

Ani se začátkem roku 1897 Terezii neopouští stav vnitřní temnoty a pokušení proti víře, který se započal o Velikonocích roku předešlého. O jejím vnitřním utrpení, zápase, ale také o jejím odhodlání, statečnosti a ochotě vytrvat v boji o záchranu duší až do konce vypovídají písně, které v té době složila. Za všechny uveďme alespoň jednu z nich s názvem „Má radost“, která vznikla 21. ledna 1897 u příležitosti svátku Matky Anežky od Ježíše.⁵⁶ S jejím vnitřním utrpením však jde ruku v ruce i utrpení fyzické. Tereziin zdravotní stav se prudce zhoršuje. Na konci postu těžce onemocní a musí se postupně vzdát všech úkonů společného života.⁵⁷ Záchvaty kašle, horečka, silné bolesti na prsou, zvracení, někdy i chrlení krve... to patří od dubna 1897 neodmyslitelně k jejímu životu.⁵⁸ 6. dubna matka Anežka od Ježíše začíná zapisovat Tereziina poslední slova a se svolením matky Marie Gonzagy se od 5. června stává dokonce i její ošetřovatelkou a opatrovnici během matutina. 8. července musí světice opustit svou celu a je přestěhována do klášterní nemocničky. Od tohoto dne matka Anežka od Ježíše bdí u Tereziina lůžka během modlitby oficia, během rekreací a vždy, kdykoliv jsou ošetřovatelky zaneprázdněny jinak.⁵⁹ Před 11. červencem Terezie dokončí sepsování dalšího autobiografického spisu (rukopisu C). 30. července o šesté hodině večer přijímá poslední pomazání a 19. srpna poslední svaté přijímání. Terezie umírá 30. září 1897 ve věku 24 let.

⁵⁵ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 188.

⁵⁶ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, 59–61.

⁵⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, 9.

⁵⁸ Srov. STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, 127.

⁵⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, 9.

2 EKLESIOLOGICKÉ TEXTY SV. TEREZIE Z LISIEUX

Je jisté, že Terezie nikdy neměla v úmyslu zabývat se cíleně eklesiologií, neusilovala o vytvoření ucelené eklesiologické nauky. Přesto hovořit u sv. Terezie o eklesiologii je zcela na místě. Ona totiž v církvi a s církví žila, ji milovala, s ní a v ní smýšlela a svou zkušenost s tajemstvím církve reflektovala ve svých spisech.

V dostupných spisech, které byly přeloženy do češtiny, sv. Terezie z Lisieux pojednává o církvi explicitně v podstatě jen na jednom místě, a to v souvislosti s vyjádřením svého osobního povolání „*v srdci své Matky církve budu láskou.*“⁶⁰ Některé její další texty se týkají eklesiologie spíše implicitně, bylo nutné je v jejich spisech postupně objevovat a vzájemně propojovat. K nejdůležitějším a nejvýraznějším z nich pak zcela jistě patří objev tzv. „malé cesty,“ cesty duchovního dětství,⁶¹ dále pak pasáže o milosti, kterou Terezie přijala při pohledu na obrázek ukřižovaného Krista roku 1887, o poslání být modlícím se Mojžíšem na hoře, o Bohu jako jediném opěrném bodu světice a světců přimlouvajících se za celý svět a některé další básnické texty. Na analýzu zmíněných textů je zaměřena právě tato kapitola.

2.1 „V srdci církve být láskou“

Jak již bylo řečeno v životopisné části, mimořádné osvícení ve věci osobního povolání, které Terezie přijímá, je plodem jejích soukromých exercicií v září 1896.

Na životě Terezie se projevuje charakteristická Boží pedagogika. Bůh vkládá Terezii nejprve do srdce zcela nereálné touhy, měřeno lidským měřítkem, „*naděje, které se dotýkají nekonečna*“⁶² a poté čeká na Tereziinu odpověď, její postoj. A tato odpověď se zrodí v hloubce velkodušného, o Boží lásce nepochybujícího, důvěryplného nitra světice: „*Odpusť mi a uzdrav mou duši tím, že jí dáš to, več doufá!!!...*“⁶³

Bůh tak „připravuje půdu“ srdce pro svůj dar, pro milost, kterou chce udělit, a poté přichází, resp. pokračuje v „dialogu,“ skrze Boží slovo, bibli. Boží odpověď přichází – ne odnikud, ne ze vzduchu, ne nezakotveně. Osobní povolání lásky se jako červená nit táhne celým Tereziiným životem a tuto „červenou nit“ lze vystopovat v životě světice už dávno

⁶⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 188.

⁶¹ Srov. tamtéž, 190, 200–202.

⁶² Tamtéž, 186.

⁶³ Tamtéž.

před rokem 1896 (viz např. Tereziino „vyplutí“ na vlny důvěry a lásky).⁶⁴ Teologální ctnost lásky u Terezie nabývá postupně nových a hlubších rozměrů.

O jaké Tereziiny touhy jde? Terezie je Ježíšovou snoubenkou, je karmelitkou, pro spojení s Kristem je i matkou duší. Ona sama říká ve svých spisech, že by jí to mělo stačit...Ale že tomu tak není.⁶⁵ Terezie v sobě totiž cítí ještě další povolání. „*Cítím, že jsem povolána být válečníkem, knězem, apoštolem, učitelem, mučedníkem...Cítím v své duši odvahu křížáka, papežova vojína, chtěla bych zemřít na bojišti při obraně církve...*“⁶⁶ Právě v tomto výčtu lze spatřovat, vzhledem k jejím životním okolnostem skrytého života v klauzurovaném klášteře, absolutní nereálnost jejích tužeb.

Boží odpověď přichází v čas i způsobem Bohem daným, chtěným:

*„Když mě mé touhy při modlitbě doopravdy mučily, otevřela jsem listy sv. Pavla, abych našla nějakou odpověď. Padly mi do očí 12. a 13. kapitola prvního listu Korint'ánům. V prvé jsem četla, že všichni nemohou být apoštoly, proroky, učiteli, atd. ... že církev se skládá z rozličných údů a že oko nemůže být zároveň rukou....“*⁶⁷

V tomto okamžiku Terezie vidí a chápe realitu. Na jedné straně jasné Boží slovo, ovšem na druhé straně Tereziiny skutečné, nijak neumenšené touhy. Jaké stanovisko Terezie zaujme? Vzdá se svých tužeb, opírajíc se o právě přečtené slovo z Písma? Či naopak Písmo odloží a bude se zarputile, možná že i s jistou dávkou hořkosti a rozervanosti, držet svých tužeb? Terezie prokazuje velikou důvěru v Boží slovo, ale i v Boží působení v srdci člověka. Proto pokračuje v četbě, očekávajíc pomoc a útěchu výhradně od Boha. Klid a úlevu přinese Terezii až 13. kapitola 1. listu sv. Pavla Korint'ánům, tzv. velepíseň lásky. Apoštol zde hlásá, jak všechny nejdokonalejší dary nejsou nic bez lásky. Že právě láska je ta znamenitá cesta, která vede bezpečně k Bohu⁶⁸ a hlavně – zahrnuje všechny ostatní dary a služby. Terezie vyznává:

„Konečně jsem našla klid...Když jsem uvažovala o tajemném těle církve, nepoznávala jsem se v žádném z údů, jak je popisuje sv. Pavel, anebo spíš chtěla jsem být ve všech...Láska mi dala klíč k mému povolání. Pochopila jsem, že má-li církev tělo složené z různých údů, nechybí jí ten nejpotřebnější, nejušlechtlejší.

⁶⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 165.

⁶⁵ Srov. tamtéž, 186.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž, 187.

⁶⁸ Srov. tamtéž, 188.

Pochopila jsem, že církev má srdce a že toto srdce hoří láskou. Pochopila jsem, že jenom láska udržuje údy církve v činnosti. Kdyby láska pohasla, přestali by apoštolové hlásat evangelium, mučedníci by se zdráhali prolít svou krev...Pochopila jsem, že láska v sobě obsahuje všechna povolání, že láska je všechno, že objímá všechny doby a všechna místa..., jedním slovem, že je věčná!...

Tu jsem zvolala v přemíře své blouznivé radosti: Ježíši, má lásko, ...konečně jsem našla své povolání! Mým povoláním je láska!...

*Ano, našla jsem své místo v církvi, a toto místo jsi mi dal ty, můj Bože!...
V srdci své Matky církve budu láskou...⁶⁹*

Jedině láskou se dá dospět k ztotožnění se s Láskou, s Láskou, která je pramenem veškerého dobra a všestranné plodnosti.⁷⁰ Terezie se setkává se svým Bohem tam, kde právě je, v klášterní cele. Sjednocuje se s ním v hloubce své bytosti a tím je v jistém smyslu osvobozena od své zdánlivé omezenosti, prostorové a časové omezenosti. V tomto těsném sepětí s ním může mít čím dál hlubší účast na vykupitelském Božím plánu.⁷¹ Ježíš sám působí v její nemohoucnosti a ona v něm nalézá své místo v církvi. Terezie ve svém setkání s Bohem nehledá sebe samu, nelze zde tedy hovořit o nějaké formě individualismu, či sebestřednosti. Terezie touží po Ježíšově životě v duších. A je odhodlána si svou láskou podmanit pramen lásky, pramen života, Ježíšovo srdce.

„Žít v srdci církve znamená naráz se zapojit do plánu spásy v celém jeho rozsahu a bohatství.“⁷² Jde především o to postupně víc a víc si přisvojovat postoj horlivosti a elánu, postoj přijetí, postoj, který co nejlépe a nejvěrněji tlumočí Boží lásku v prostoru a čase. Neboť právě Boží láska je posvěcující silou církve a Terezie ji chce uchopit v plnosti a ryzosti tak, jak plyne z Ježíšova srdce.

Ovšem toto není cesta pouze pro ni, jediný úd tajemného Kristova Těla. Každý pokřtěný tím, že je osobně přidružen k tajemnému Tělu Ježíše Krista, má účast na této dynamické skutečnosti, která nás neustále pozvedá k Otci.⁷³ V tomto tkví veliký přínos sv. Terezie. Nejenže vše prožila s plným uvědoměním a s bytostným osobním nasazením, ale podařilo se jí objevit možnost smysluplného zapojení a účasti pro každého, byť sebeosamělejšího a sebeubožejšího člověka. Každý se může svou láskou podílet na Boží lásce, na Boží moci a tak církvi prospívat nebo nepospívat: *„Naše apoštolské vyzarování*

⁶⁹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 188.

⁷⁰ Srov. MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: Tvá láska rostla se mnou, 86.

⁷¹ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992, 152.

⁷² Tamtéž, 153.

⁷³ Srov. tamtéž.

tedy závisí konec konců méně na životních podmínkách, do kterých nás Bůh postavil, nebo na kvalitách naší činnosti, ale spíš na víře a důvěře, které nás vedou, abychom nyní odpovídali na jeho lásku. Byli jsme zachráněni z lásky a můžeme zachraňovat jen láskou.“⁷⁴ Jak hlásá II. vatikánský koncil, „láska je duší veškerého apoštolátu.“⁷⁵ Každý na svém místě a za každých okolností se může stát jakýmsi božským „proměňovatelem,“⁷⁶ člověkem, který dokáže ve všem a se vším obětovat lidi milosrdnému srdci Spasitele, aby se i jich mohla zmocnit jeho milosrdná láska.

Úloha a místo, které Terezie v církvi přijímá, nijak neumenšuje význam dalších povolání. Láska je totiž pramenem a životodárnou mízou všech povolání, jak říká Terezie: „*Kdyby láska pohasla, přestali by apoštolové hlásat evangelium, mučedníci by se zdráhali prolít svou krev...Pochopila jsem, že láska v sobě obsahuje všechna povolání....*“⁷⁷ Protože láska je pramenem zmíněných povolání, protože je vyživuje, můžeme v jistém smyslu hovořit dokonce i o tom, že je sjednocuje.⁷⁸

I v objevu svého osobního povolání Terezie zůstává duchovní dcerou svého řádového otce sv. Jana od Kříže. Jeho spisy čte, rozjímá a nechává se jimi i inspirovat. Bylo sepsáno několik studií, které se věnují tématu vlivu spirituality a literární tvorby sv. Jana od Kříže na spiritualitu sv. Terezie z Lisieux. V češtině vyšla např. kniha „Jan a Terezie. Plameny lásky.“⁷⁹ „Duchovní píseň“ sv. Jana od Kříže, na kterou odkazují Tereziiny Autobiografické spisy, stojí též za Tereziiným výrokem: „*Můj Ježíši, miluji tě, miluji svou Matku církev, vzpomínám si, že 'nejmenší hnutí čisté lásky je pro ni užitečnější než všechna ostatní díla dohromady'*.“⁸⁰

V souvislosti s Tereziiným povoláním být v církvi láskou stojí též za zmínku její modlitba ze samého závěru Autobiografických spisů: „*Prosím Ježíše, aby mě vtáhl do plamenů své lásky, aby mě tak těsně spojil se sebou, aby On žil a jednal ve mně.*“⁸¹ Žít znamená nechat se vtahovat v Krista...Žít znamená přijmout Ducha svatého, tedy Ducha Kristova, důvěřovat mu, odevzdat se mu, vydat se mu.⁸²

⁷⁴ SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 154.

⁷⁵ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21. listopadu 1964), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 70.

⁷⁶ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 156.

⁷⁷ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 188.

⁷⁸ Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 114.

⁷⁹ GAUCHER Guy: Jan a Terezie. Plameny lásky, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

⁸⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 190.

⁸¹ Tamtéž, 248.

⁸² Srov. RICHER Etienne: Terezie z Lisieux a Duch svatý, in: CETKOVSKÝ Gorazd (ed.): Učitelka prostoty. Spiritualita svaté Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 166.

Sestra Terezie tím, že našla své osobní povolání, dospěla na nový vrchol svého duchovního života. A je zřejmé, že zde lze spatřovat jistou spojitost s jejím poznáním a jejím obětováním se Boží milosrdné lásce dne 9. června 1895, kdy mj. své odevzdání se začíná slovy: „*Můj Bože, blažená Trojice! Toužím tě milovat a působit, abys byl milován, pracovat pro oslavu církve svaté zachraňováním duší na zemi a vysvobozením duší trpících v očistci.*“⁸³

Výše citovaná slova jen dotvrzují apoštolský rozměr Tereziina osobního povolání a zároveň z nich je snadno čitelné, co jí leží na srdci především: Milovat Boha a působit, namáhat se, pracovat, vydávat sebe samu pro to, aby Bůh byl milován, aby duše byly zachráněny a církev – Tělo Kristovo – takto byla oslavena.

O obětování se Boží milosrdné lásce pojednává také 1. kapitola: Duchovní životopis sv. Terezie z Lisieux, str. 12-13.

2.2 Obrázek Ukřižovaného – povolání k přímělné modlitbě

Tereziina duchovní zkušenost nad obrázkem Ukřižovaného je sice chronologicky staršího data než její poznání osobního povolání být v srdci Matky církve láskou, ale s ohledem na obsahovou významnost a důležitost podkapitoly předešlé považuji tuto volbu pořadí jednotlivých podkapitol za vhodnější.

Terezie ve svém životopise spojuje vánoční milost z roku 1886 s jedním svým osobním zážitkem z července z roku 1887. Podívejme se, jak tyto dvě různé milosti spolu souvisí, jak jedna druhou předpokládá, jak jedna z druhé vychází.

Je poněkud diskutabilní, mohla-li by Terezie později stát pod křížem, byla-li by vůbec schopná nějakého apoštolského nasazení pro záchranu lidí, kdyby nejprve neobdržela od Boha vánoční milost obrácení, kdyby nejprve nepřestala „být dítětem“ v infantilním smyslu slova. Terezie přestala „být dítětem“ v tom smyslu, že se zbavila své zahleděnosti sama na sebe, své sebestřednosti. To bylo nutným předpokladem nové otevřenosti pro druhé, pro spásu druhých: „(Ježíš) *ze mne udělal rybáře duší,*“⁸⁴ říká Terezie. Vyjití ze sebe je důležitým předpokladem pro jakékoli apoštolské povolání, i pro Tereziino prodlévání pod křížem. Terezie o své zkušenosti píše takto:

⁸³ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 256.

⁸⁴ Tamtéž, 96.

„Jednou v neděli jsem se dívala na fotografii Pána Ježíše na kříži. Dojala mě krev, která kanula z jedné jeho božské ruky. Projela mě velká bolest při pomýšlení, že tato krev padá na zem a nikdo si nepospíší ji sebrat. Předsevzala jsem si, že budu v duchu prodlévat pod křížem a zachycovat božskou rosu, která s něho stéká. Pochopila jsem, že ji pak budu muset rozlévat na duše...Ježíšův výkřik na kříži také ustavičně zazníval v mém srdci: „Žízním!“ Tato slova rozněcovala ve mně neznámý a velmi palčivý žár...Chtěla jsem dávat pít svému Miláčkovi, a sama jsem se cítila stravována žízni po duších...Nepřitahovaly mě ještě duše kněží, ale duše velkých hříšníků. Hořela jsem touhou vytrhnout je z věčných plamenů...“⁸⁵

Terezie hledí na obrázek Ukřižovaného a ví, že nesmí nechat stékat jeho krev na zem bez užitku. Chce si stoupnout v duchu pod kříž, aby ji zachycovala a „vylévala“ ji na duše, resp. na lidi, jejichž věčnou spásu vidí v nebezpečí. V Ježíšově zvolání „žízním“ spatřuje jednak vyjádření smyslu jeho života a utrpení – Ježíš žízni po duších, po lidech, kteří musí být zachráněni,⁸⁶ ale zároveň v ní toto Ježíšovo zvolání rozněcuje neznámý, ale velmi palčivý žár. Terezie chce dávat pít svému Miláčkovi a zároveň se sama cítí stravována žízni po duších.⁸⁷ Z lásky k Ježíši chce tišit jeho žízeň po duších. Tato Tereziina apoštolská touha má svůj zdroj v touze – žízni Ježíšově.⁸⁸ Terezie si přisvojuje Ježíšovy touhy, ztotožňuje se s nimi a s ním – s Ježíšem. Duch svatý uvádí její srdce do harmonie se srdcem Ježíšovým.

Můžeme říci, že tento „palčivý žár,“ tato Tereziina láska má původ v kříži. Na kříži obětoval Kristus svůj život z lásky k lidem, v kříži hledá pravá láska k bližním svou posilu, své prohloubení. Terezie tedy začne utrpení milovat, vidí v něm smysl. Po celý život přijímá statečně zkoušky tak, jak přicházejí, a touží po kříži. V utrpení dokáže vidět vždycky smysl, kříž má totiž pro ni apoštolskou cenu.⁸⁹ A to tak dalece, že před svou smrtí může zvolat: „*Nikdy bych si nebyla myslela, že je možné tolik trpět! Nikdy! Nikdy! Nemohu si to vysvětlit jinak než svými vroucími touhami po záchraně duší.*“⁹⁰

⁸⁵ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 96–97.

⁸⁶ Srov. SCHMID Anton: Setkání s Terezií z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, 52.

⁸⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 97.

⁸⁸ Srov. KOHUT Vojtěch: Duchovní touhy sv. Terezie z Lisieux, in: CETKOVSKÝ Gorazd (ed.): Učitelka prostoty. Spiritualita svaté Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 84.

⁸⁹ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 37.

⁹⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, 150.

2.3 Malá cesta sv. Terezie a plodnost pro církve

Tereziina „malá cesta“ je v jistém smyslu Boží odpovědí na Tereziinu touhu po svatosti. Terezie touží (a vždycky toužila) být světicí, ale zároveň se dokáže vidět velice realisticky, pravdivě. Pro srovnání sebe samé se světci používá příměr rozdílu vysoké hory, jejíž vrchol se ztrácí v oblacích, a zrnka písku, po kterém šlapou nohy chodců. Pozoruhodné a následováním hodné v Tereziině hledání je, že sebereflexe ji nijak neláme a ani nepřivádí do malomyslnosti. Uvědomuje si, že je nemožné, aby povyroستla, že se musí snášet taková, jaká je, se všemi svými nedokonalostmi. Ani v tuto chvíli nepropadá pasivitě, ale s rozhodností hledá nový prostředek, novou cestu. Touží nalézt nějakou zdviž, která by ji vynesla až k Ježíši, když sama sebe shledává příliš malou, než aby mohla stoupat po drsném schodišti dokonalosti.⁹¹ Opět s důvěrou bere do ruky Písmo, opět v něm hledá lék. A vzápětí jej nachází: „Kdo je maličký, ať přijde ke mně...“ (Př 9,4). „*Proto nepotřebuji růst, naopak, musím zůstat maličká...*“⁹² radostně se rozhoduje Terezie. Vnitřní osvětlení jí tedy říká, že nemůže dosáhnout svatosti žádnými velkými výkony, ale tím, že zůstane před Bohem maličká. Že ke křesťanské dokonalosti lze dospět jen milostí Boží a svou vydaností Bohu.⁹³

A když Terezii několik dnů před její smrtí položí sestra Anežka od Ježíše otázku, co míní slovy „zůstat před Bohem malým dítětem,“ Terezie odpovídá:

„Znamená to poznat svoji nicotu, očekávat vše od Boha, jako malé dítě očekává vše od svého otce; ničím se neznepokojuvat...“

Být malý ještě znamená vůbec si nepřičítat ctnosti, které konáme, a nemyslet si, že jsme něčeho schopni, ale uznávat, že Bůh vložil tento poklad do ruky svého malého dítěte, aby ho používalo podle potřeby; vždy je to však Boží poklad. Konečně to znamená vůbec nepozbývat odvalu kvůli svým chybám, protože děti často upadnou, ale jsou příliš malé, než aby si hodně ublížily.“⁹⁴

Jinými slovy, jde o základní evangelní postoj křesťana, protože Boží milost – spása se nabízí zdarma, ale může být přijata jen chudým a pokorným srdcem. Proto Terezie klade tak veliký důraz na to být „maličká.“

⁹¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 201.

⁹² Tamtéž, 202.

⁹³ Srov. SCHMID Anton: Setkání s Terezii z Lisieux, 128.

⁹⁴ TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, 99.

Myšlenka „malé cesty“ úzce souvisí s postojem „duchovního dětství;“ svým způsobem jde o totéž. Co to pro Terezii znamená – být dítětem církve? Srdce malého dítěte netouží po bohatství ani po slávě, ale touží po lásce. Malé dítě nemůže dělat žádné velké skutky. Nemá patřičné schopnosti a chybí mu prostředky. A dítě si je toho vědomé. Terezie ovšem objevuje v této „dětské bezmocnosti“ sílu a způsob, jak žít z „Královy moci“. Vždyť ona je skutečně královským dítětem a patří jí všechno, co je jeho. Ale jak může ona Králi opětovat jeho lásku? Terezie píše:

„Dítě nemůže kázat evangelium, prolít svou krev...Ale co na tom záleží? Jeho bratři pracují místo něho a ono, malé děčko, zůstává docela blízko trůnu Krále a Královny, miluje za své bratry, kteří bojují...Ale jak dosvědčí svou lásku, když láska se dokazuje skutky? Nuže, děčko bude házet kvítka, svými vůněmi ovane královský trůn...“⁹⁵

Co má být těmi kvítky, která chce Terezie coby malé dítě házet Ježíši? A vůní, jež má ovanout královský trůn? Terezie si nechce nechat ujít žádnou malou oběť, žádný pohled, žádné slovo, které jí každodenní všední život v klášteře přináší. Nic z toho nechce opomenout. Naopak chce využít všech úplně drobných, nepatrných věcí a vše dělat z lásky. Jejimi kvítky mají být i ty nejdrobnější skutky, avšak vykonané s velikou láskou. Ve svých spisech píše: „Z lásky chci trpět, a z lásky dokonce se i radovat. Proto budu házet květy před tvůj trůn.“⁹⁶ Marie-Eugène se nezdráhá hovořit o Tereziině „malé cestě“ jako o cestě zvláštního hrdinství: O hrdinství člověka v nepatrnosti, jež je zcela prodchnuté láskou a jemuž Bůh neopomene poskytovat denní stravu, která je nezbytná k jeho rozvoji a která je zároveň přizpůsobená jeho silám.⁹⁷

Terezie ovšem ani tentokrát nespolehá na své síly, na své odhodlání, na svou statečnost, na svou lásku, ani na množství a líbeznost svých květů natrhaných pro Ježíše. Ona – dítě – má stále před očima jeho tvář, tvář Krále. A to ji nutí, aby se ptala, k čemu Ježíši její květy budou? A spokojuje se s vědomím, že ona svůj úkol splní již tím, že její květy udělají Ježíši radost, že ho potěší. Zde její úkol končí. Ale zdaleka nekončí řetězec milostí, jehož jsou Tereziiny květy článkem.

„Vítězná církev se bude nad nimi usmívat, bude sbírat mé květy, otrhané z lásky, a dá jim projít tvýma božskými rukama, Ježíši. Tato nebeská církev si chce hrát se

⁹⁵ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 190.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Srov. MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: Tvá láska rostla se mnou, 95.

*svým dítětem a bude také házet tyto květiny, které nabyly božským dotykem nekonečné ceny. Bude je házet na trpící církev, aby uhasily její plameny, bude je házet na církev bojující, aby jí zajistily vítězství!...*⁹⁸

Terezie ale také ví, že se nerozhoduje pro snadnou, bezbolestnou cestu. V její symbolické mluvě to znamená, že některé květy (zkoušky) je třeba utrhnout i mezi trním. A záleží i na způsobu, na postoji, na tom, s jakou tváří se květy pro Ježíše trhají. Např. pokud zastíráme vlastní utrpení proto, aby je za nás nenesli druzí, je to úkon ohleduplné lásky. A Terezie tuto ctnost obzvlášť miluje.⁹⁹

Na výše citovaném Tereziině textu lze též velice dobře postihnout jiný aspekt sounáležitosti, spolupráce, resp. komplementarity jednotlivých údů Těla Kristova – a to jak údů, které tvoří součást ještě „pozemského“ mystického těla Kristova – církve bojující, tak i údů, jež patří již k církvi vítězné. Dosud totiž byla řeč pouze o pozemských údech, nyní můžeme vidět i sounáležitost a spolupráci s církvi vítěznou. Dokud je Terezie na zemi, jejím úkolem je „trhat kvítka,“ která bude církev vítězná následně sbírat a předávat Ježíši, aby prošla jeho božskými rukama. Teprve Kristovým dotykem totiž nabývají Tereziiny květy nekonečné ceny, nekonečné účinnosti. Užitek z nich tak poplyne jak na církev trpící, tak na církev bojující.

Gesto „sypat květiny“ zná Terezie již od dětství a dál ho obdobně praktikuje i později v klášteře se svými novickami, když o letních večerech sypou okvětní plátky růží na kříž na klášterním nádvoří. Ty, které se dotknou Ukřižovaného, získávají pro církev, pro svět nekonečnou hodnotu. To zcela jasně znamená: ta „nic“ Tereziina života vykonaná s láskou a spojená s Kristem se stávají poklady milosti pro všechny lidi.¹⁰⁰

Tohoto zákonu multiplikace, tzn. rozmnožení Kristovy milosti pro církev, duchovní plodnosti, na které má i Terezie svou účast, si lze ve spisech svěřice povšimnout už před jejím vstupem na Karmel. Proto je třeba s tímto zřetelem dát do souvislostí několik jejích duchovních zkušeností. Např. ve svých Autobiografických spisech bezprostředně po vánoční milosti v roce 1886 Terezie popisuje svou zkušenost se zázračným rybolovem:

„(Ježíš) se spokojil s mou dobrou vůlí, která mi nikdy nechyběla. Mohla jsem mu říci jako apoštolové: „Pane, celou noc jsme se lopotili, a nic jsme nechytili.“ Ke

⁹⁸ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 190.

⁹⁹ Srov. MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: Tvá láska rostla se mnou, 95.

¹⁰⁰ Srov. GAUCHER Guy: Životopis Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 156.

mně byl Ježíš ještě milosrdnější než k svým učedníkům, sám uchopil síť, vrhl ji a vytáhl plnou ryb...Ze mne udělal rybáře duší...“¹⁰¹

A okamžitě navazuje vyprávěním o milosti přijaté nad obrázkem ukřižovaného Krista.¹⁰² Všechny tři zmíněné úryvky (zázračný rybolov, obrázek Ukřižovaného a dítě před Božím trůnem) mají v jistém smyslu jednoho společného jmenovatele: na jedné straně „malá“ Terezie a její postoj důvěry, dobré vůle, ne pasivity a lhostejnosti, spíše naopak, a na straně druhé Ježíš se svou spasitelskou mocí: jeho zázračný rybolov, jeho krev a jeho božské doteky. A právě jeho božská moc je příčinou toho, že Tereziino láskyplné namáhání se pro církev – Tělo Kristovo – je plodné.

2.4 Mojžíš a Jozue – starozákonní paradigma duchovní spolupráce

Z Tereziiny korespondence své rodné sestře Celině (dopis č. 135) a otci Roullandovi (dopis č. 201) vyplývá další rozměr Tereziina osobního povolání v církvi a pro církev. Terezie se přirovnává k Mojžíši, jenž má stále pozdvihnuté srdce k nebi a jenž vyprošuje vítězství svému lidu. Nicméně – ač si je Terezie dobře vědoma vznešenosti tohoto poslání,¹⁰³ setrvává ve svém postoji pokory, důvěry a vlastní nemohoucnosti. Necítí se být hodna přivlastnit si žádnou z případných zásluh, byť se nasazuje do „mojžíšovského poslání“ celou svou bytostí. V listopadu 1896 píše otci Roullandovi: „*Vy bojujete jako Jozue v otevřeném poli, já jsem váš malý Mojžíš a mé srdce je neustále pozvednuté k Nebi, aby vám vyprosilo vítězství. Ach Bratříčku, jak byste byl politováníhodný, kdyby Ježíš sám nepodpíral paže vašeho Mojžíše!...“¹⁰⁴ Z výše citovaného lze snadno vyvodit, že to, co dalším údům Kristova Těla pomáhá, co je zachraňuje, není primárně Tereziino úsilí, její snaha, soucit, či láska, ale ukotvení v lásce Ježíšově. Jediným Zachráncem, Spasitelem je Kristus sám, Terezie se vnímá jako pouhý nástroj jeho milosti, jako spolupracovnice v díle jeho milosti.*

Své sestře Celině v srpnu 1892 píše: „*Ježíš nás má tak nepochopitelně rád, že chce, abychom s ním měli účast na spáse duší. Nechce dělat nic bez nás.“¹⁰⁵ Ježíš např. chce*

¹⁰¹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 96.

¹⁰² Srov. tamtéž.

¹⁰³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 160.

¹⁰⁴ Tamtéž, 268.

¹⁰⁵ Tamtéž, 160.

poslat dělníky na svou žeň, ale čeká, jestli se najdou duše, které budou toužit, aby byl někdo poslán, které ho o to budou prosit.¹⁰⁶ Terezie tak následně vidí apoštolát modlitby jako ještě vznešenější, než je apoštolát slova.¹⁰⁷

2.5 Jak duchovně „pohnout světem“

„Jeden učenec pravil: ‚Dejte mi páku, jeden opěrný bod, a pohnu světem.‘ Čeho nemohl dosáhnout Archimédes, protože se jeho prosba neobracela k Bohu a protože byla míněna jen z hmotného hlediska, toho dosáhli v plnosti svatí. Všemohoucí jim dal za opěrný bod sám sebe, a jenom sebe! Za páku jim dal modlitbu, která zapaluje ohněm lásky, a takto svatí pozvedli svět. Takto ho pozvedají svatí, kteří dosud bojují, a takto ho budou pozvedat budoucí svatí až do konce věků.“¹⁰⁸

Terezie odvážně přejímá jako vzor pro modlitbu Archimédův model páky a opěrného bodu. Oba, Archimédes i Terezie, chtějí pohnout světem, ovšem každý svým způsobem. Rozumem, nikoliv vírou v Boha obdařený Archimédes marně hledá páku a opěrný bod, pomocí kterých by se mu mohlo podařit světem pohnout. Marně, protože se neobrací se svou prosbou k Bohu. Zatímco pro Terezii a svaté misionáře, apoštoly a učitele, kteří plní svět světlem učení evangelia¹⁰⁹ a čerpají božskou vědu v modlitbě, pozdvižení světa v tom spásonosném smyslu možné je. Terezie nemusí hledat opěrný bod, Bůh sám jí ho nabízí. Všemohoucí a jen on sám se stává opěrným bodem pro Tereziinu páku modlitby za svět. Ani v tomto případě si Terezie nemíní připisovat jakoukoliv svoji zásluhu, vše vztahuje k Bohu, k Všemohoucímu, k Lásce.

2.6 Básnické texty

Pro rozbor Tereziiných eklesiologických textů v této 2. kapitole byla vybrána všechna stěžejní místa z jejích Autobiografických spisů a jedno z její korespondence rodné sestře Celině a otcí Roullandovi (viz podkapitola 2.4) Ovšem existují i mnohá místa z jejích básní,¹¹⁰ která, vzhledem k omezenému rozsahu bakalářské práce, zůstanou jen

¹⁰⁶ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 160.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž.

¹⁰⁸ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 248.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž.

¹¹⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

naznačena. Vzhledem k tématu komplementarity povolání v církvi, naší sounáležitosti v Těle Kristově, by stála za povšimnutí následující místa:

- Báseň „Píseň na dnešní den“: „*V tom hroznu lásky jsou lidské duše jak zrna a na tvoření hroznu mám svůj dnešek jen...*“¹¹¹
- Báseň „Mé přání u svatostánku“: „*...Ve mně plamen hoří a mohu získat den co den nemálo duší lásce Boží, vždyť její oheň předám všem.*“¹¹²
- Báseň „Mé nebe“: „*Mé nebe, to je církvi, matce milované a sestrám Ježíšovu milost vyprosit, milost a Boží oheň, jenž jim v duších vzplane a umí zarmoucené srdce utěšit. Vše mohu obdržet, když v skrytu s Bohem prodlím, když od srdce zní k srdci prosby pokorné.*“¹¹³
- Báseň „Má radost“: „*Má radost je smět vybojovat život tvým duším, Ježíši.*“¹¹⁴
- Báseň „Jen z lásky žít“: „*Žít z Lásky znamená, můj božský Pane, prosit tě, abys knězi oheň vlil...*“¹¹⁵

Apod.

Vidíme, že Tereziino apoštolské povolání se rozhojňuje a rozvíjí právě ruku v ruce s vědomím jejího osobního povolání být v srdci církve láskou. Terezie tvoří z lidských duší „hrozen lásky“ a tím odkazuje na další biblický obraz církve: vinný kmen a ratolesti.¹¹⁶ Terezie také předává oheň Boží lásky duším, aby je pro Boha získala, vyprošuje Boží milost celé církvi a přimlouvá se za kněze.

¹¹¹ TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, 13.

¹¹² Tamtéž, 30.

¹¹³ Tamtéž, 46.

¹¹⁴ Tamtéž, 61.

¹¹⁵ Tamtéž, 18.

¹¹⁶ Srov. J 15,5.

3 KOMPLEMENTARITA POVOLÁNÍ V TĚLE KRISTOVĚ

Tělo Kristovo jako obraz církve je typickým výrazem eklesiologie sv. Pavla. Proto se celá první část této kapitoly věnuje jeho učení na dané téma. Druhá část je zaměřena více prakticky. Na konkrétních příkladech ze života sv. Terezie z Lisieux se pokusíme zjistit, jak ona sama prožívala komplementaritu povolání v církvi neboli církev jako Tělo Kristovo.

3.1 Učení sv. Pavla o církvi - Těle Kristově

Církev není společenství, které vzniká jen na základě lidských sympatií, společných zájmů či podobného smýšlení. Každá lidská iniciativa je pro vznik církevní obce málo. Církev se skládá z „povolaných“¹¹⁷. Křest je to, co spojuje jednotlivce s Kristem, ale i všechny pokřtěné navzájem, a to ve společenství tak hluboké, že jsou v něm překonány všechny dosavadní rozdíly jak etnické a sociální, tak i náboženské.

O církvi jako o Těle Kristově pojednává svatý Pavel ve svých listech na několika místech. Rozbor dvou nejdůležitějších a nejnástinějších, tj. 1 Kor 12, 12-31 a Řím 12, 3-8, jsou obsahem této podkapitoly.

3.1.1 Učení sv. Pavla o církvi v 1 Kor 12,12-31

Stěžejním textem Pavlovy nauky o církvi jako Těle Kristově je v 1. listě Korint'ánům 12. kapitola od 12. verše. Zmíněný text je ovšem třeba dát do širšího kontextu a souvislostí s následujícími kapitolami, které tvoří jakýsi celek. Jsou to kapitoly 12-14, které Malý stuttgartský komentář pojmenovává „O darech Boží milosti,“ jež svým obsahem patří těsně k sobě.

V úvodu 12. kapitoly se Pavel zabývá určitým zlořádem, který se objevil v bohoslužebné praxi korintské církevní obce. Tam totiž existovala malá skupinka křesťanů, kteří nerespektovali bohoslužebný řád a při bohoslužbách pravidelně prorokovali, mluvili anebo zpívali v jazycích. Je pravděpodobné, že pohlíželi s jistou nadřazeností na normální každodenní praktikování křesťanství druhých lidí, podle nich ne tolik obdarovaných. A právě pomocí obrazu těla a jeho částí se Pavel pokouší tuto skupinu začlenit pevněji do církevní obce. Pavel sice tento charismatický prvek uznává, nezakazuje ho, nicméně se zcela jednoznačně staví proti jeho přeceňování. V této souvislosti je třeba číst i „velepíseň lásky“ v 1 Kor 13. Pavlova „velepíseň lásky“ je totiž mj. přirozeným

¹¹⁷ Srov. 1 Kor 1,2.

a jistým lékem na každé duchovní sobectví a pýchu, které mohou mít zdroj právě v nezdravém přeceňování výše zmíněných darů prorokování a mluvení v jazycích. Pokud dary neslouží společnému prospěchu církevní obce, pokud ji rozbíjejí, místo aby ji budovaly, lze pochybovat o jejich autentičnosti. Pavel vidí v obci různorodost jako dar – jestliže se ovšem různá obdarování jednotlivců do obce integrují, jestliže se pro společenství zužitkují.¹¹⁸

Pro lepší přehlednost je vzhledem k tématu práce vhodné rozdělit 12. kapitolu 1. listu Korint'ánům do následujících tří oddílů, které nazveme: mnoho darů – jeden Duch, mnohé údy – jedno tělo a rozmanité služby v církevní obci.

Mnoho darů – jeden Duch (1 Kor 12, 4-11)¹¹⁹

V 11. verši Pavel znovu formuluje to, co považuje z celé úvodní části 12. kapitoly za nejdůležitější: Je to Duch Boží, který každému jednotlivému křesťanovi dává jako nezasloužený dar určitou zvláštní schopnost, a to tak, jak sám chce. Každý křesťan má své osobní charisma, nikdo nevyjde naprázdno. Každý, chce-li, může vnášet do společenství církve své specifické obdarování. A právě tuto myšlenku Pavel rozvíjí od 12. verše dál obrazem těla a jeho částí.

Mnohé údy – jedno tělo (1 Kor 12,12-27)¹²⁰

Známý biblista Ortkemper ve svém komentáři k listu Korint'ánům tvrdí, že „*cílem obrazu je souhra lidí s různými schopnostmi a úkoly k budování velkého celku.*“¹²¹ Budování, na kterém se podílí každý, i ten lidským pohledem „nejméně významný“ z celé církevní obce. Je rovněž zajímavé, jak Pavel dává celému 12. verši vyznít: „*Tak je to i s Kristem.*“¹²² Pavel zřejmě naráží na představu, která už je pro Korint'any běžná.¹²³

Rámec celého oddílu tvoří právě výše uvedený výrok z 12. verše a charakteristika církevní obce jako „těla Kristova“ ve 27. verši. Středem obce je Ježíš Kristus, a proto i celá obec, i přes rozmanitost svých členů, je jedno.¹²⁴

13. verš následně tedy přebírá předpoklad, že tělo je jedno, a vysvětluje, jak se mnozí jedním tělem stali: Všichni byli jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni byli

¹¹⁸ Srov. ORTKEMPER Franz-Josef: První list Korint'ánům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 7), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 105.

¹¹⁹ Srov. tamtéž, 107–110.

¹²⁰ Srov. tamtéž, 110–112.

¹²¹ Tamtéž, 110.

¹²² 1 Kor 12,12.

¹²³ Příslušnost ke Kristu je právě středem a podstatou každé církevní obce, ba obec je přímo „Kristem.“ Bez něj není ničím. Srov. ORTKEMPER Franz-Josef: První list Korint'ánům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 7), 110.

¹²⁴ Srov. tamtéž.

týmž Duchem napojeni.¹²⁵ Když Pavel říká, že tělo je jedno, klade důraz na jeho nevyhnutelnou jednotu v Kristu, ale zároveň zdůrazňuje, že tato neexistuje bez rozmanitosti. A co především činí Korint'any jedním tělem, je jejich společná zkušenost s Duchem, s tím Duchem, který je nejen za rozmanitost „zodpovědný“, ale který se v ní i projevuje.¹²⁶ Pro Pavla je přijetí života z Ducha předpokladem křesťanského života vůbec. Neboť je to primárně Duch, který odlišuje věřícího od nevěřícího.¹²⁷ Je to Duch, který určuje začátek křesťanského života,¹²⁸ tím, že z člověka činí dítě Boží.¹²⁹ Proto je pro Pavla naprosto přirozené, že odkazuje na jednotu těla – církevní obce – v závislosti na Duchu. Pavlovi v tomto oddíle ale nejde především o to, aby naznačil, jak se člověk stává věřícím, nýbrž chce vysvětlit, jak, i když je nás mnoho, jsme jedno tělo. A jeho odpověď zní: Děje se to skrze Ducha, kterého jsme všichni přijali.¹³⁰ Duch – skrytá a přitom účinná přítomnost Pána – je středem, ba dokonce zdrojem života obce. Duch byl darován všem, i těm skrytým „malým duším“, co se nemohou prokázat nějakými nápadnými charismaty. Duch je tím, kdo svádí obec dohromady, kdo je zárukou jednoty, byť v různosti jednotlivých údů. Jeden Duch – jedno tělo, tak bychom mohli stručně a výstižně akcentovat Pavlovo slovo.

Ovšem zcela oprávněně se rovněž můžeme domnívat, že toto „napojení“ se vztahuje také k večeři Páně.¹³¹ Vždyť je jeden chléb, který tvoří jedno tělo církevní obce.¹³² Eucharistie dává milost osobního společenství se vzkříšeným Kristem.

Ve 14. verši přechází apoštol Pavel k tomu, k čemu už od začátku 12. kapitoly směřoval. Jak už bylo řečeno, jeho cílem není vytvořit systematickou eklesiologii; Pavel chce promluvit do konfliktní situace korintské obce, a to smířlivě a s výzvou k růstu v jednotě. V jednotě, která se stane opravdu živou především tím, že jednotliví křesťané se vzájemně v lásce přijmou právě ve své různosti a vzájemné službě.

Obraz těla autorovi listu dobře posloužil k tomu, aby ukázal, že k dobrému fungování celého těla je rozmanitost částí nutná, že každý je v něčem obdarovaný a v jiném ohledu potřebný, že žádnou část nelze postrádat. Od 15. verše dál Pavel staví do zdánlivého kontrastu ruku a nohu, oko a ucho. Noha si totiž snadno může připadat méně významná než ruka – nástroj lidské tvorby. Podobně i ucho si může připadat jako méně

¹²⁵ Srov. 1 Kor 12,13.

¹²⁶ Srov. 1 Kor 12,4–11.

¹²⁷ Srov. 1 Kor 2,10–14.

¹²⁸ Srov. Gal 3,2–3.

¹²⁹ Srov. Řím 8,14–17.

¹³⁰ Srov. FEE Gordon D[...]: The First Epistle to the Corinthians (= The New International Commentary on the New Testament), Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987, 607.

¹³¹ Srov. ORTKEMPER Franz-Josef: První list Korint'ánům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 7), 111.

¹³² Srov. 1 Kor 10,17.

důležitější než oko, protože v té době se právě v řeckém prostředí velmi vysoce cenilo vidění a nazírání. Takto Pavel opět jemně a nenápadně naráží na situaci v obci, které je jeho list adresován. Touží svým dopisem povzbudit v korintské církevní obci právě ty, kteří si v porovnání s některými charismatickými osobnostmi obce připadají bezvýznamní a nedůležití.

Od 21. verše pak Pavel mluví již zcela zřetelně: oko a hlavu uvádí jako údy, které mají zdánlivě jakousi převahu a mohou si myslet, že nejsou odkázány ani na ruku, ani na nohu. Tímto příměrem chce totiž uvést ad absurdum domyšlivost jistých vlivných členů církevní obce. A znovu se tak stává obhájcem těch lidí, kteří jsou málo ceněni, kteří se netěší příliš velké společenské vážnosti. A přitom právě nenápadní lidé v církevní obci a právě charismata, která jsou obcí málo ceněná, si zaslouží zvláštní pozornost a uznání.¹³³ Nelze dosti ocenit nejvšednější službu všech těch, kteří působí ve skrytosti. K tomuto vnímání se snaží přivést všechny, kteří se nezaslouženě těší všeobecné vážnosti pro své postavení v obci či pro svá mimořádná obdarování a tím vyvolávají riziko rozštěpení obce.¹³⁴ Základním křesťanským postojem by měla totiž být vzájemná sympatie, a to v nejvlastnějším smyslu slova;¹³⁵ jinak řečeno „vědomí sounáležitosti.“

27. verš je význačný tím, že apoštol zde ještě jednou obci připomíná, co je podstatou jejího života, její životnosti: společenství s Kristem. Pavel, i když si stěžuje na mnohé nedostatky v korintské církevní obci, v tomto verši dokonce nazývá obec „Tělem Kristovým.“ „Tělem Kristovým,“ do kterého jsou jednotliví křesťané zapojováni ve křtu a při večeři Páně a které Pán obklopuje zcela osobní láskou a náklonností.

Rozmanité služby v církevní obci (1 Kor 12,28-31)¹³⁶

Vidíme, že dle slov ekumenického překladu: „*A v církvi ustanovil Bůh jedny za apoštoly, druhé za proroky...*“¹³⁷ důraz neleží na obci nebo církvi, ale na rozlišení jednotlivých darů. Pavel tedy rozvíjí tento aspekt eklesiologie – obraz církve jako Těla Kristova. Zároveň nám tyto verše dávají nahlédnout do vývoje církevních služeb a struktur obce v rané církvi.

Jako první tři služby jsou uvedeny tyto: apoštolové, proroci a učitelé a jsou zcela zřetelně vyňaty ze souvislosti Pavlova výčtu. Pavel totiž tyto první tři služby popisuje jako ty, které jsou vázány na osoby (personálně), zatímco další charismata uvádí opět jako

¹³³ Srov. 1 Kor 12,23.

¹³⁴ Srov. 1 Kor 12,25.

¹³⁵ Sympatie znamená řecky „soucítění.“

¹³⁶ Srov. ORTKEMPER Franz-Josef: První list Korintánům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 7), 112–114.

¹³⁷ 1 Kor 12,28.

prostý, věcný výčet. Je i docela možné, že jako vzor pro psaní svého listu si Pavel vzal i strukturu církevní obce v Antiochii, ve které se také jeho křesťanství zformovalo.¹³⁸ Také vidíme, že Pavel tímto zahrnul do seznamu charismat i oficiální církevní služby, které v textu zřetelně vyvstávají a které s charismaty rozhodně nejsou zásadně v konfliktu.

Apoštol, prorok a učitel nestojí nad obcí, ale mají své specifické poslání, svůj úkol v obci. Apoštolové byli činní spíše misijně v širších oblastech, zatímco proroci a učitelé byli vázání spíše na místní obec. Úkolem proroků je sdělovat obci, co víra v Ježíše Krista může znamenat tady a teď a co Pán od obce dnes žádá. Předávat křesťanskou víru, především v přípravě na křest, to je zase stěžejní úkol učitelů. I Pavel považuje sám sebe za učitele i za apoštola.¹³⁹

V pokračování seznamu charismat ve 28. verši tedy Pavel přechází od služeb zpátky k jednotlivým darům. Některé dary, které jsou uvedeny již v 8. až 10. verši 12. kapitoly téhož listu, opakuje a navíc připojuje služby diakonické (tzn. službu a pomoc) a úkoly vedení obce (dnes bychom řekli úkoly manažerské). Různé druhy mluvení jazyky, které byly v Korintu tak přeceňovány, stojí opět zřetelně na konci výčtu, tzn. až po úkolech organizačních a po službě chudým.

Od 29. verše pak následuje další seznam charismat, ovšem vyjádřený poněkud jinou formou. Pavel si s jejich pomocí klade řečnické otázky, přičemž všechny otázky přirozeně vyžadují zápornou odpověď. Závěrem je, že žádný člověk nemá všechna charismata. Každý má od Boha svůj vlastní dar, své osobní obdarování a tím má být prospěšný společenství církve. I apoštolové, proroci a učitelé se mají soustředit a omezit jen na své vlastní poslání.

Verš 31. pak už tvoří přechod k velepisni lásky v 1 Kor 13, a neměl by se proto od ní oddělovat. Vyšší dary jsou všechny ty, které slouží k dobru a k užitku církevní obce,¹⁴⁰ které ji budují.¹⁴¹ Nelze je chápat v protikladu k „vzácnější cestě,“ kterou je láska; všechna charismata jsou projevem Ducha, tedy lásky Kristovy, proto Pavel vyzývá, že je o ně třeba „horlivě usilovat,“ horlivě o ně prosit.

¹³⁸ Srov. Sk 13,1–3.

¹³⁹ Srov. 1 Kor 4,17; 14,19.

¹⁴⁰ Srov. 1 Kor 12,7.

¹⁴¹ Srov. 1 Kor 14,3–5.

3.1.2 Učení sv. Pavla o církvi v Řím 12,3-8¹⁴²

Dalším klíčovým místem, kde Pavel hovoří o církvi jako Těle Kristově, je úryvek v listě Římanům 12,3-8. Dle Malého stuttgartského komentáře však ani tuto část nelze vyjmout z kontextu širších souvislostí 12. až 15. kapitoly téhož listu. Pavel v prvním obsáhlém oddílu (12,1 – 13,4) nabízí zásadní instrukce pro utváření základního životního postoje křesťana v duchu evangelia, jež by měl být v intenci směru od víry k lásce. Předpokládá totiž, že když jeho adresáti budou vědět, co od nich evangelium zásadně požaduje, sami se rozhodnou, na čem v jejich životě záleží. Konkrétní pokyny (14,1 – 15,13) pak uvádí až na druhém místě.

První dva verše 12. kapitoly přinášejí něco jako zásadní program života podle evangelia a teprve k těmto je připojena následně od třetího verše eklesiální výzva k rozvážnosti (střízlivosti) jakožto nejvyšší církevní ctnosti. O eklesiální výzvě hovoříme proto, že víra (jen pokřtění věřící vytváří společenství církve – Tělo Kristovo) a její prožívání není dle Pavla v žádném případě soukromou věcí, do které by nikomu dalšímu nic nemělo být, ale že je něčím, co ustavuje společenství církve a v němž se zároveň i ztělesňuje.

Struktura následujících veršů (v. 4 – 8) může být takováto:¹⁴³

- Podobenství o jednom těle a jeho mnoha částech, přičemž v. 4 představuje obraznou a v. 5 věcnou část (v. 4 – 5)
- Konkrétní aplikace – sedm různých charismat, která dokládají rozmanitost úkolů, služeb a funkcí v obci a zároveň bezprostředně slouží k jejímu budování (v. 6-8)

Obraz jediného těla a mnoha údů známe již z 1 Kor 12. Zatímco v obci korintské šlo Pavlovi především o jednotu (sjednocení) v mnohosti jejích duchovních darů, zde chce zjevně zdůraznit ohled údů obce k sobě navzájem.¹⁴⁴

Církev je tedy organismem, který je tvořen mnoha navzájem spojenými částmi. Ale tímto organismem je pouze v Kristu (v. 5). Což znamená, že právě v něm, který za ně za všechny zemřel, byly položeny základy společenství věřících a že jen v něm toto společenství trvá. V Kristově spásné lásce, která je trvalá a která v sobě zahrnuje všechny.

¹⁴² Srov. THEOBALD Michael: List Římanům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 6), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 287–327.

¹⁴³ Srov. tamtéž, 303.

¹⁴⁴ Srov. KERTELGE Karl: Der Brief an die Römer (= Geistliche Schriftlesung. Band 6), Leipzig: St. Benno-Verlag, [bez vnočení], 205.

S tím se pojí Pavlovo přesvědčení o přednostním významu těla před jeho částmi, resp. celku před jeho jednotlivými složkami. Jak už bylo v předchozí podkapitole řečeno, křesťanská obec nevzniká svobodným rozhodnutím jedinců (na základě lidských sympatií, společných zájmů apod.) ani nezávisí na stálé obnově tohoto rozhodnutí, ale naopak je již předem dána v Kristu. Takže jednota obce jako jednota Kristova Těla, kterým je on sám, již je v něm samém darována jako skutečnost jeho vlastní spásné lásky, která smiřuje všechny s ním i mezi sebou navzájem.

Lze tedy konstatovat, že jednotu Těla Kristova můžeme spatřovat na dvojí rovině. Jednak jako skutečnost neviditelnou, přijímanou vírou, jednak jako skutečnost viditelnou, hmatatelnou. Tzn. viditelnou do té míry, do jaké se jednotliví věřící učí vidět jedni v druhých části jediného Kristova Těla a podle toho se také učí jednat. Takže jednota Těla Kristova je současně dána (Kristem jako dar) i zadána (jako úkol pro každý úd). Dána proto, že Ježíš přijal všechny a všechny se sebou smířil. Všichni věřící tedy musí nutně vidět věci tak, že stojí v solidaritě Kristovy lásky, mají jeho pohled, jeho postoj. Výzvě k jednotě Kristova Těla viditelné, hmatatelné pak lze dostat pouze cestou uznání růzností jednotlivých částí: „*Jednota v různosti, tak zní základní eklesiologická formulace.*“¹⁴⁵ A při vší různosti, která se v obci projevuje, nepřestávat věřit, že je zároveň tělesně přítomen jediný Kristus. Jednotu nepřivedí lidské úsilí, ani žádné lidské opatření, ale sám Bůh, který „je jeden“ a který dává jednotu ve svém Kristu tím, že uděluje každému údu jednoho těla „jeho míru víry.“¹⁴⁶ Z 1. listu Korintánům již víme, že „*to všechno působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce.*“¹⁴⁷ Bůh je tedy tím, kdo působením svého Ducha obdarovává a tím zároveň působí ve své církvi různost, která pak zase zpětně jako zadaný úkol uskutečňuje Kristem předem darovanou jednotu. Prostředkem a cestou k této jednotě pak je, že každý úd jednotlivě uznává a chápe sebe sama tak, že je údem jednoho a téhož Těla.

Tím, kdo každému jednotlivci přiděluje nezaměnitelné místo v celku, je tedy Bůh. A proto i naopak je důležité vést celek obce k respektu ke každému jednotlivci a k jeho osobnímu životnímu poslání právě proto, že za ním stojí i Bůh. Bůh, který každému udělil jeho míru víry.

Jestliže v Řím 12,3 Pavel vyzývá k tomu, aby se rozvážně dbalo mezi vlastního místa v církvi, pak tuto spíše negativní formulaci („Nesmýšlejte výš, než je komu určeno...“) nyní ve druhé polovině své eklesiální instrukce (v. 6-8) obrací v pozitivum:

¹⁴⁵ THEOBALD Michael: List Římanům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 6), 309.

¹⁴⁶ Srov. Řím 12,3.

¹⁴⁷ 1 Kor 12,11.

„Každý necht' také plní tu službu, která je jeho povinností, necht' využívá příležitosti, které nabízí.“¹⁴⁸

Dary milosti, které zde Pavel uvádí, mají totiž zcela služebný charakter. V následujícím výčtu charismat (v. 6-8) je celkově zdůrazněna služebnost těchto darů, jejich eklesiální rozměr. Vidíme, že každý dar (charisma) je darem milosti od Boha, ale zároveň i úkolem k budování Kristova Těla.

„Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás: Kdo má dar prorockého slova, ať ho užívá v souhlase s vírou. Kdo má dar služby, ať slouží. Kdo má dar učit, ať učí. Kdo dovede povzbuzovat, necht' povzbuzuje. Kdo rozdává, ať dává upřímně. Kdo stojí v čele, ať je horlivý. Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.“¹⁴⁹

Dle K. Kertelga v uvedených charismatech nelze rozpoznat žádné určité uspořádání nebo hierarchii. Pavel dochází k závěru, že každý má dávat ze svého času a ze svého určeného místa (postavení) spolupracovat k budování obce, k budování společenství.¹⁵⁰

Oproti tomu M. Theobald zmíněná charismata dělí do dvou skupin: Do první skupiny řadí všechna ta, která se nějak vztahují k utváření a průběhu shromáždění obce, případně která s bohoslužbou obce souvisí. Konkrétně jde o prorockví, službu u stolu, vyučování a napomínání. Druhá skupina charismat se týká spíše organizace obce. Mezi tyto pak M. Theobald řadí službu vedení obce a dvě sociálně charitativní služby: rozdělení almužen a péče o nemocné. Je pozoruhodné, že v tomto seznamu mají sociální funkce a služby stejnou důležitost jako např. služba představeného obce.¹⁵¹ Vzhledem k tématu práce o sv. Terezii z Lisieux a jejím učení pro nás je zajímavé, že posláním přimluvné modlitby, toho „srdce“ v Těle Kristově, tento teolog vůbec nevnímá.

Myšlenka Těla Kristova je skutečně srdcem Pavlova učení o církvi. Vidíme, že z hlediska eklesiologie list Římanům obsahuje v zásadě stejnou výpověď jako 1. list Korint'ánům, byť podstatně stručnější; Pavel zde znovu používá obrazu těla a vzájemné vazby jednotlivých údů, aby vyjádřil jednotu a vzájemnou závislost a odkázanost jednoho člena obce na druhého.¹⁵² Z obou i dalších textů plyne, že Pavel chápal charismata především jako dary, dary od Boha, což je na nich nejdůležitější, jež mají být realizovány

¹⁴⁸ THEOBALD Michael: List Římanům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 6), 311.

¹⁴⁹ Řím 12,6-8.

¹⁵⁰ Srov. KERTELGE Karl: Der Brief an die Römer (= Geistliche Schriftlesung. Band 6), 206.

¹⁵¹ Srov. THEOBALD Michael: List Římanům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 6), 313-314.

¹⁵² Srov. Řím 12,4-5.

ve prospěch obce v řádu, který odpovídá řádu Božímu. Vždyť „*Bůh není Bohem zmatku, nýbrž Bohem pokoje.*“¹⁵³

3.2 Příklady komplementarity povolání v církvi u sv. Terezie

Viděli jsme, že svatý Pavel nám ve svých listech jako jeden z obrazů církve tedy předkládá Tělo Kristovo. Stejně tak jako lidské tělo má mnoho údů a každý úd má svůj úkol, to znamená je důležitý, nepostradatelný, tak i Tělo Kristovo je složeno z mnoha údů a hlavou tohoto Těla je sám Kristus.

Všechny údy žijí ve vzájemné závislosti na sobě a zároveň ze spojení s Hlavou, tzn. s Ježíšem. Bez spojení s Hlavou by celé Tělo bylo nefunkční, ochromené.

Ježíš – Hlava – je zdrojem veškeré milosti a všechny ostatní údy pracují společně pro Boží království. Úd údu předává milost, která pramení v Ježíši – Hlavě, aby celé Tělo bylo zdravé, dynamické, aby činilo pokrok a nestagnovalo. Zkrátka aby bylo svaté.

Terezie se rozhodně proti tomuto Pavlovu učení nestaví. Naopak – obraz církve jako Těla Kristova si přivlastňuje. Ovšem s tím, že v něm jde ještě dál, že jej rozvíjí, že jej prohlubuje. Tím novým, s čím Terezie přichází, je srdce. Srdce vidí jako princip životnosti v centru Těla Kristova, v centru církve. Podobně totiž jako srdce fyzické rozhání krev, tak srdce duchovní šíří milost Kristovu, jeho Ducha.

Na Tereziině životě lze snadno vidět, jak vnímá, že Ježíšova milost proudí skrze jednotlivé údy k údům dalším, a to všemi směry. V církvi neexistuje úd, který by byl pouze a výhradně „předavatelem“ Ježíšovy milosti, ale rovněž neexistuje žádný úd, který, žije-li napojen na Krista, by byl pouze „přijímatelem“ Ježíšovy milosti.

Z hlediska zadaného tématu se domnívám, že jako konkrétní příklad prožívání komplementarity povolání v Těle Kristově je nezbytné zmínit Tereziinu spolupráci na Boží vinici s rodnými sestrami, spolusestrami v klášteře a především s kněžími – misionáři.

3.2.1 Terezie a rodné sestry

Tato podkapitola velice úzce koresponduje s podkapitolou následující, neboť tři rodné Tereziiny sestry se staly zároveň i jejími spolusestrami na Karmelu. Jak víme, dcery Martinovy vstoupily na Karmel v tomto pořadí: Pavlína, Marie, Terezie a Celina.

Prvním nejvýraznějším momentem, kdy Tereziiny rodné sestry vstupují do jejího života jako „připravovatelky“ a „zprostředkovatelky“ Ježíšovy milosti, je období Tereziiny

¹⁵³ 1 Kor 14,33.

přípravy na první svaté přijímání. Pavlína, která je v té době již na Karmelu, doprovází Terezii modlitbou, ale také pravidelnými dopisy a obdarovává ji knihou, o které Terezie ve svých spisech říká:

„To ona mi pomohla připravit mé srdce důsledně a rychle. Neboť i když jsem je už dávno připravovala, bylo zapotřebí dodat mu nový elán, naplnit je novými květy, aby v něm Ježíš se zalíbením mohl spočinout...Každý den jsem konala mnoho dobrých skutků, a to byly ty květy.“¹⁵⁴

Také již zmíněné Pavlíniny dopisy jsou pro Terezii a pro její vnitřní život v tomto období velice důležité. Světička říká, že právě tyto naplňují její duši hlubokými myšlenkami a pomáhají jí ve snaze o ctnosti.¹⁵⁵

Faktickou Terezčinu přípravu si ovšem vzala na starost její kmotra Marie. Hovoří k Terezii o životě, o životních bojích, ale také o odměně, která čeká na ty, kdo svým pozemským životem „vyhrají“ život věčný. Terezii ovšem zřejmě pro její budoucí cestu duchovního dětství oslovilo a nadchlo nejvíc, když jí Marie ukázala jako prostředek svatosti věrnost v nejmenších věcech.¹⁵⁶ Zkrátka Terezie byla tímto vyučováním pomalu zasvěcována do tajemství ceny malých obětí, přinášených s láskou.

V době, kdy už Pavlína byla na Karmelu, byla pro Terezii velice důležitým člověkem právě Marie. Terezie ji nazývá dokonce oporou své duše a rádkyní.¹⁵⁷

Je tedy vůbec možné, aby se věkem mladší a v životě méně zkušenější Terezie stala naopak „zprostředkovatelkou“ Ježíšovy milosti pro své sestry? Terezie si velmi záhy, už coby ani ne desetileté dítě, moc dobře uvědomuje, že svou povahou a svými dětskými vrtochy působila svým sestrám často spoustu těžkostí a nepříjemností, zatímco ze strany sester jí odpovědí byla vždy jen trpělivost, shovívavost a láska.¹⁵⁸ Terezie tedy o dobrotě svých sester ví a touží se jim za ni odvděčit. Nejprve doufá, že své dluhy vyrovná jednou z nebe, prostřednictvím nekonečného bohatství svého Snoubence:

¹⁵⁴ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 72.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž, 73.

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, 87.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž, 65: „Ach mé drahé sestřičky, jak jsem vás trápila!...Nikdo vám nezpůsobil tolik utrpení jako já, a nikomu se nedostalo tolik lásky, jakou jste vy na mě plýtvaly...“

„Naštěstí budu mít nebe, abych se odvděčila. Můj Snoubenec je velmi bohatý a já budu čerpat z jeho pokladů lásky, abych stonásobně odplatila všechno, co jste kvůli mně vytrpěly...“¹⁵⁹

Důležité je, že všechno, čím se chce svým sestrám v budoucnu odvděčit, je rozhodnuta přijmout od Ježíše. A její touha je možná také odrazovým můstkem k tomu, že se tak o několik let později, když už Terezie byla na Karmelu, skutečně stalo. Jako kdyby se najednou role sester a Terezie vyměnily. Terezie se díky svému spojení s Ježíšem stává tou, která své starší sestry povzbuzuje, inspiruje a vyučuje. A pokud jde o její cestu duchovního dětství, v jistém smyslu je do ní uvádí i po ní vede.¹⁶⁰ Např. celý Rukopis B je napsán jako odpověď rodné sestře Marii.

Za zmínku též stojí Tereziin vztah s Celinou. Terezie o něm hovoří takto: *„Ježíš chtěl, abychom postupovaly vpřed společně, a vytvořil v našich srdcích silnější pouta, nežli jsou pouta krve. Udělal z nás duchovní sestry...“¹⁶¹*

Jak Terezie chápe toto duchovní sesterství? O několik stránek dál ve svých Autobiografických spisech uvádí výčet všeho, co mají společné, co všechno je spojuje. Jmenujme z nich alespoň některé aspekty duchovního sesterství: stejné myšlenky, stejné touhy, stejná láska k Ježíši, stejná láska k duším...¹⁶²

Jednou takovou duší, na jejíž spásu (a pro jejíž spásu) obě dívky v modlitbě duchovně spolupracovaly, byl např. i zločinec Pranzini. A o několik let později, když už je Terezie řeholnicí, se podobným způsobem obě duchovně sjednocují i v modlitbě za kněze.¹⁶³

Celina zůstala ze všech sester Martinových ve světě nejdéle, protože až do otcovy smrti o něho pečovala. V době, kdy už jsou všechny její sestry v klášteře, se cítí velice osamělá. Velikou útěchu, povzbuzení a hlavně duchovní inspiraci nachází v dopisech, které jí posílá z Karmelu právě Terezie.¹⁶⁴ Celina vděčně přijímá, čemu ji Ježíš skrze Terezii vyučuje, co jí skrze ni doporučuje. A Terezie si je také zároveň hluboce vědoma toho, že se jí často dostává od Boha osvětlení ne pro ni samu, ale pro ty, kterým z vůle a Prozřetelnosti Boží má být „připravovatelkou“ Ježíšovy milosti.¹⁶⁵

¹⁵⁹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 65.

¹⁶⁰ Viz podkapitola 3.2.2 Terezie a spolusestry v klášteře.

¹⁶¹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 101.

¹⁶² Srov. tamtéž, 151.

¹⁶³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 127.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, 171.

¹⁶⁵ Srov. tamtéž, 182.

Jakási „výměna rolí,“ kdy Terezie se nově stává údem, skrze který proudí Ježíšova milost k jejím sestřím, je patrná i na jejím vztahu s Pavlínou a Marií. Jak už bylo řečeno, sestra Marie od Nejsvětějšího Srdce se později nechává inspirovat dopisem od Terezky¹⁶⁶ a prosí Terezii o modlitbu.¹⁶⁷ A rovněž Pavlína je zaujata Terežčinou cestou duchovního dětství a nechává se jí oslovit.¹⁶⁸

Můžeme tedy konstatovat, že Tereziina cesta odevzdanosti je vhodná skutečně pro každou duši, pro každý stav. Pro Tereziiny spolusestry v klášteře, pro její duchovní bratry misionáře, ale i pro její rodnou sestru Leonii, jejíž hledání vlastního povolání bylo velmi komplikované.¹⁶⁹

Vidíme, že i na sestřích Martinových se naplnila slova Písma: „*To všechno působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce.*“¹⁷⁰ Myslím, že také můžeme směle doplnit: „kdy chce.“ Proto jedna a táž osoba může být jednou údem, který je ostatními nesen, a třeba o několik let později zase naopak ke Kristu „nese“ ty ostatní.

3.2.2 Terezie a spolusestry v klášteře

I spolusestry v klášteře měly pro Tereziin duchovní život velký význam coby „zprostředkovatelky“ Ježíšovy milosti. Kromě matky Marie Gonzagy je na místě zmínit i další sestry, které Terezie ve svých spisech vzpomíná. Za všechny jmenujme alespoň matku Jenovéfu a matku Anežku od Ježíše. Matka Marie Gonzaga byla Tereziinou první představenou. Terezii měla ráda, říkala o ní všechny možné dobré věci, ale byla na ni též nevědomky velmi přísná.¹⁷¹ Terezie ovšem dokáže i z této přísnosti pro sebe nalézt užitek. Jak píše M. D. Molinié, Terezie v ní spatřuje poslední očištné ostří, protože kdyby se stala „panenkou komunity,“ jak si mysleli lidé venku, její srdce by se mohlo k představené zcela lidsky připoutat. A takto toho Terezie byla uchráněna.¹⁷² Zkrátka vidí, že skrze tuto řeholnici ji vychovává a očišťuje sám Ježíš.

Matka Jenovéfa zemřela rok po Tereziině profesi. Když Terezie vstoupila na Karmel, tato řeholnice již byla v ošetřovně. „*Nebyla nenapodobitelná, ale posvětila se skrytými a obyčejnými ctnostmi,*“¹⁷³ vzpomíná na ni Terezie ve svých Autobiografických spisech. Jednou, když prožívala světice vnitřní smutek a temnotu, nevěděla, jestli ji ještě

¹⁶⁶ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 105.

¹⁶⁷ Srov. tamtéž, 137.

¹⁶⁸ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, 99.

¹⁶⁹ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 130.

¹⁷⁰ 1 Kor 12,11.

¹⁷¹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 146.

¹⁷² Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, 69.

¹⁷³ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 161.

Pán Bůh miluje, šla nemocnou matku Jenovéfu navštívit.¹⁷⁴ A tato nemocná prostým vyřčením několika slov¹⁷⁵ dokázala Terezii vrátit znovu do vnitřní rovnováhy. Jen jedinkrát se zřejmě stalo, že se Terezie s matkou Jenovéfou nepohodly. Při rekreaci se jednou stalo, že Terezie se na ni ani nepodívala. Je sice pravděpodobné, že se tímto způsobem umrtvovala, ale v tom okamžiku to bylo na úkor lidskosti. A když se o tomto Tereziině důvodu matka Jenovéfa dozvěděla, neschválila jej. Soudila, že žádné umrtvování nesmí činit člověka nelidským.¹⁷⁶ A tak Terezii vychovávala.

Z Tereziiných spisů je zcela zřejmé, že tato nemocná řeholnice byla také jednou z inspirátorek Tereziiny cesty duchovního dětství. Měla totiž onu důvěru, která se stává později hybnou silou, základním kamenem Tereziiny cesty duchovního dětství:¹⁷⁷ „*Za jejího života jsem jí jednou řekla: „Milá matko, vy nepůjďte do očiště!...“ – „Doufám,“ odpověděla mi vlídně...Pán Bůh nemohl zklamat tak pokornou naději,*“¹⁷⁸ dodává Terezie.

Matka Anežka od Ježíše se stala nástrojem Boží Prozřetelnosti znovu tehdy, když skrze ni byl Terezii darován abbé Bellière jako duchovní bratr. A jistě ještě mnohokrát a mnoha způsoby předtím a také potom. Právě matce Anežce píše Terezie v jednom ze svých posledních dopisů, že pro ni vždy byla a stále bude andělem, pověřeným, aby ji vedl a zvěstoval jí Pánovo milosrdenství.¹⁷⁹

Z pohledu „distribuce“ Ježíšovy milosti prostřednictvím Terezie měla pro komunitu karmelitek největší význam ta skutečnost, že Terezii byla svěřena výchova a vedení novicek. Tyto sestry, spolu s dvěma misionáři, se staly prvními žáky Tereziiny nauky. Světička je učila tomu, co sama poznala, co prožila, čím prošla. Její nauka nebyla pouhou teorií, ale životem. Nauka a vůbec celá její pedagogická činnost byla plodem její modlitby a jejího spojení s Bohem,¹⁸⁰ proto má dodnes takovou výjimečnou účinnost.¹⁸¹

Poté, co Terezie sepíše Úkon obětování milosrdné lásce, začne okamžitě k tomuto světlu přivádět své sestry a své novicky.¹⁸² Dalším pilířem její nauky je cesta duchovního dětství. A tak, jak Terezii samé postupně vyvstávají stále zřetelněji kontury malé cesty, začíná i sobě svěřené duše do této cesty uvádět. Jde vlastně o vyjádření způsobu, jak být plodné pro církev, jak být apoštolsky činné i uvnitř klauzury.

¹⁷⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 161.

¹⁷⁵ Tamtéž: „*Služte Bohu s pokojem a s radostí. Pamatujte, mé dítě, že náš Bůh je Bůh pokoje.*“

¹⁷⁶ Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, 88.

¹⁷⁷ Srov. tamtéž.

¹⁷⁸ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 162.

¹⁷⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 304.

¹⁸⁰ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 18.

¹⁸¹ Srov. tamtéž, 29.

¹⁸² Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, 105.

Terezii zcela zřejmě nechybí praktičnost, konkrétnost lásky k bližním. Rozhodně si ji nemůžeme představovat pouze jako nějakou samotářskou řeholnici, která se ztrácí kdesi v mlhavé kontemplaci. Láskou Boží je puzena, aby svým sestřím a novickám sloužila způsobem velmi praktickým a velmi konkrétním a vedla je k tomu, aby vnímaly misionářský rozměr svého kontemplativního povolání. A právě to Terezii zaměstnává v každém okamžiku jejího života.¹⁸³

Můžeme říci, že právě při vedení novic¹⁸⁴ uplatňuje Terezie princip duchovního dětství více, než kdy jindy:

„Když mi bylo dáno nahlédnout do svatyně duší, ihned jsem viděla, že úkol je nad mé síly. Tu jsem se vrhla Pánu Bohu do náručí jako malé děčko...a řekla jsem mu: Pane, jsem příliš malá, než abych mohla krmit tvé děti. Chceš-li jim dávat mým prostřednictvím, co se pro každé z nich hodí, naplňuj mou malou ruku. Aniž bych se vymanila z tvé náruče, aniž bych i jen odvrátila hlavu, budu dávat tvé poklady duší, která mě přijde požádat o potravu.“¹⁸⁵

Může nás překvapit, že posláním Terezie je nejen spolupodílet se na výchově a formaci novic, ale že v určitém období má rovněž jenně, avšak důrazně vstoupit do vnitřního života své představené, matky Marie Gonzagy. Opakuje se tu podobný model komplementarity povolání, jaký jsme viděli u Terezie a jejích rodných sester. Terezie je nejprve tou, která přijímá Ježíšovu milost skrze své sestry, a po té mezi své sestry Ježíšovu milost rozděluje. Aby přivedla převorku ke změně smýšlení, použije Terezie alegorii o třech osobách: Dobrého Pastýře – Ježíše, pastýřky – převorky, která se domnívá, že ji její stádo zapřelo, a beránka (samotné Terezie), který si dá Pastýřem vysvětlit smysl zkoušky, která postihla pastýřku.¹⁸⁶ Marie Gonzaga byla totiž zvolena opětovně převorkou po matce Anežce od Ježíše roku 1896, ale bylo potřeba několik skrutinií k volbě a matka tušila, jaké je v komunitě napětí.¹⁸⁷

Díky své duchovní intuici vrací Terezie hned na začátku svého dopisu převorku do plného evangelijního světla. A pomocí pastýřských obrazů se Tereziině alegorii daří další výborná věc: trpící řeholnice je okamžitě odkázána ke Kristu, je přivedena zpět k němu

¹⁸³ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 55.

¹⁸⁴ Terezie se zabývá novickami od roku 1893 až do své smrti

¹⁸⁵ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 228–229.

¹⁸⁶ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 245–248.

¹⁸⁷ Srov. SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 124–125.

a před zrakem Ježíše – Dobrého Pastýře půjde dál cestou důvěry, kterou jí Terezie vyznačuje.¹⁸⁸

Dalším prostředkem, který otevírá srdce Terezčinych spolusester milosti Boží, jsou její básně. Např. v básni „*Jenom Ježíš*“¹⁸⁹ světice své spolusestře Marii od Nejsvětější Svátosti neudílí žádné „zbožné rady,“ ani jí přímo nic nevytýká, ale na její přílišnou lásku k rodině ukazuje naopak svou velkomyslnou láskou k Ježíši. Nebo další báseň „*Dítě, ty mé jméno znáš*“¹⁹⁰ – tu zase Terezie napsala pro jednu svoji sestru bouřlivé povahy, kterou jí pomáhá zvládnout něžnou empatií.¹⁹¹

A tak bychom mohli pokračovat dál a dál. Výčet milostí, které Terezie na jednu stranu skrze své spolusestry přijímá a na druhou stranu jim zase naopak zprostředkovává, zcela jistě není úplný a vyčerpávající. Ten ale ani není naším cílem. Stačí nám, že jsme si i na životě sv. Terezie ověřili, že pavlovský princip komplementarity různých údů s různými úkoly a poslánými v jedné v církvi – Těle Kristově – se naplnil v hojné míře i v životě světice, a to i v tak netypickém povolání.

3.2.3 Terezie a kněží

V životě sv. Terezie měli kněží důležité místo. Jednak ti, kteří Terezii zprostředkovali Boží milost při jejich životních bojích, pochybách a skrupulích, jednak ti, kterým naopak ona pomáhala v jejich povolání svou modlitbou a obětí.

Terezie si sama nevystačí, chce-li následovat Ježíše, chce-li dobře splnit své osobní povolání. Z jejích spisů jasně vyplývá, že podobně jak v dětství potřebovala svou rodinu a později spolusestry karmelitky v klášteře, tak že stejně nezbytně potřebuje také kněze. Terezie čerpá z kněžské služby zejména v oblasti svátostí a duchovního vedení. Sice vnímá, a ve svých spisech výslovně uvádí, že si její duši vedl Ježíš přímo,¹⁹² přesto v jistých klíčových momentech jejího duchovního vývoje byl „vstup“ kněze – Božího služebníka, pastýře duší nutný a požehnaný.

Například rok po své profesi Terezie koná duchovní cvičení, včetně přípravné novény. A to vše s velikou vroucností. Pán Bůh při těchto duchovních cvičeních Terezii ukázal a ujistil ji, že jen on je jejím duchovním vůdcem, a k tomu použil právě kněze –

¹⁸⁸ Srov. . SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, 126.

¹⁸⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, 50–52.

¹⁹⁰ Srov. tamtéž, 57–58.

¹⁹¹ Srov. tamtéž, 57.

¹⁹² TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 102: „*Cesta, kterou jsem šla, byla tak přímá, tak světlá, že jsem nepotřebovala jiného vůdce než Ježíše...Říkala jsem, že u mne Pán Bůh nepoužívá prostředníka, ale jedná přímo!...*“

P. Alexise.¹⁹³ Terezie tehdy prožívala velké vnitřní zkoušky všeho druhu a pod vlivem svého vnitřního pocitu, že jí tento zpovědník nebude rozumět, byla připravena, že mu neřekne nic o svém vnitřním rozpoložení. Sotva ale vešla do zpovědnice, pocítila, jak se její duše uvolňuje a jak i přes málo vyslovených slov je podivuhodně pochopena.¹⁹⁴

„Spustil mě s plnými plachtami na vlny důvěry a lásky, které mě tak silně přitahovaly, ale po kterých jsem se neopovažovala plout... Řekl mi, že mé chyby nezarmucují Pána Boha. Jako jeho zástupce na zemi mi na jeho místě říká, že je Pán Bůh se mnou velmi spokojen.“¹⁹⁵

Tento okamžik Božího zásahu do Tereziina života skrze kněze je důležitý ještě z jednoho důvodu. Lze totiž říci, že se jedná o předzvěst – o první náznak cesty duchovního dětství.

V souvislosti s Tereziinou cestou dětství je vhodné zmínit ještě jednu skutečnost, která Terezii v této cestě ještě víc utvrdila, a to byla kázání abbé Arminjona, dominikána. Jak se Terezie od své novicky Marie od Trojice doslechla, tento teolog kázal ve smyslu její cesty dětství. V podstatě tak, jak dosud Terezii vedl pouze její instinkt. Terezie se tedy díky němu může opřít i o jeho nauku (obvykle totiž souhlas učenců a teologů ani kněží a zpovědníků necítila)¹⁹⁶ a o zkušenost, že se svým novým učením není v celé církvi sama. Že jsou i další duše, kterým Bůh dává podobné poznání, smýšlení, ukazuje jim stejnou cestu k následování.

Dalším významným vstupem kněze do Tereziina duchovního života byl výrok otce Pichona, jímž ji ujistil o tom, že dosud nikdy neztratila milost Boží posvěcující.¹⁹⁷ Terezii tato slova v začátcích jejího řeholního života velmi povzbudila, upokojila a zcela jistě dala povyrůst její důvěře, posílila její lásku a ještě větší odhodlanost v následování Krista.

Terezie si uvědomuje svůj úkol, své poslání přímělné modlitby za kněze již od své pouti do Říma¹⁹⁸ a také se jej i skrze svůj vstup na Karmel snaží realizovat a co nejlépe

¹⁹³ Viz 1. kapitola: Duchovní životopis sv. Terezie, 13.

Srov. též TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 165.

¹⁹⁴ Srov. tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, 106.

¹⁹⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 145.

¹⁹⁸ Viz též 1. kapitola: Duchovní životopis sv. Terezie, 9.

naplnit. Objektem jejího přímelného úsilí jsou všichni kněží, misionáři i prostí kněží diecézní.¹⁹⁹

3.2.4 Terezie a kněží misionáři

Další zcela zvláštní skupinu kněží v Tereziině životě tvoří kněží – misionáři. Terezie od malička toužila mít bratra, bratra kněze.²⁰⁰ Její rodni bratři však zemřeli v útlém věku. Její touha se vyplní, když jí její představená přidělí jako duchovní bratry dva misionáře. Nejprve je to v roce 1895 abbé Maurice Bellière a později, v roce 1896, otec Adolf Roulland.²⁰¹

Maurice Bellière se narodil roku 1874. Maminka mu zemřela týden po porodu a otec jej opustil. Poté jej adoptovali teta se strýcem, ale po třech letech jej opustil i strýc, adoptivní otec. Je pravděpodobné, že právě tyto bolestné zážitky z raného dětství se staly příčinou jeho poněkud labilnější povahy. Po základních studiích vstoupil do kongregace tzv. Bílých otců, misionářů Afriky. V roce 1894 byl přijat mezi kleriky a o rok později požádal matku představenou na Karmelu v Lisieux, jestli by mu nezprostředkovala duchovní podporu některé z karmelitek. A tento úkol byl svěřen právě sv. Terezii. Pouhý den před Tereziinou smrtí odchází Maurice do Alžíru, kde má dokončit noviciát v kongregaci Bílých otců. V roce 1901 je vysvěcen na kněze a poté vyslán na misie do Nyassy. Už v roce 1904 se ze zdravotních důvodů musel vrátit do Francie, kde o tři roky později, v roce 1907, umírá.²⁰²

Terezie vnímá své poslání, svůj úkol především v tom, že se spojuje s Kristem a svojí důvěrou a láskou od něho přijímá pro své bratry kněze milosti. Takto se obětí a modlitbou podílí na apoštolátu těch, s kterými ji Boží Prozřetelnost spojila. Jak již víme, Terezie své povolání přímelně neomezuje pouze na tyto dva konkrétní kněze: M. Bellière a A. Roullanda. I když můžeme říci, že oni jsou jakýmsi „vzorkem“ všech, pro které se Terezie nasazuje, kterým dokonce spolu s Celinou svůj život zasvěcuje.²⁰³ Tereziin vztah k těmto dvěma misionářům byl mimořádný ještě v tom, že od matky představené obdržela dovolení vést s nimi pravidelnou korespondenci:

¹⁹⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 244: „...doufám, že s milostí Boží budu užitečná víc než dvěma misionářům. Nesmím zapomínat modlit se za všechny a nesmím opomíjet prosté kněze, jejichž poslání je mnohdy také tak těžké jako poslání apoštolů, kteří kážou nevěřícím.“

²⁰⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 241–242.

²⁰¹ Viz též 1. kapitola: Duchovní životopis sv. Terezie, 15.

²⁰² Srov. KODET Vojtěch: Úvod ke knize: TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, 6.

²⁰³ Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 2002, 127: „Celino, modleme se za kněze, ach! Modleme se za ně, ať je jim náš život zasvěcen, Ježíš mi dává denně pocítit, jak to chce od nás dvou.“

„Jistěže se může pomáhat misionářům modlitbou a obětmi. Ale někdy, když chce Ježíš spojit k své slávě dvě duše, dovolí, aby si mohly tu a tam vyměnit své myšlenky a povzbudit se k větší lásce k Bohu.“²⁰⁴

Právě na základě této korespondence, z níž se zachovalo jedenáct dopisů pro M. Bellièra a šest pro A. Roullanda, by bylo zajímavé provést samostatnou studii o tom, jak sv. Terezie, která žije v přísně klauzurovaném klášteře, je ve vší své odloučenosti schopná hluboce a intenzivně prožívat své vztahy s lidmi mimo klášter, a to dokonce i s kněžími. Kritériem ryзости těchto vztahů je pak jejich duchovní plodnost:

„Pracujme společně na spáse duší, máme jen jediný den tohoto života, abychom je zachraňovali a takto podávali Pánu díky své lásky.“²⁰⁵

„My (Terezie a abbé Bellière) ho prosíme o to, abychom mohli pracovat k jeho slávě, abychom ho milovali a přičiňovali se, aby byl milován... Jak by neměly být naše duchovní pouto a naše modlitba požehnané?“²⁰⁶

Zamýšlíme-li se nad tím, jak v těchto vztazích vnímá Terezie sebe samu, na základě zmíněné korespondence můžeme konstatovat, že snad jako starší sestru. Ve vztahu k mladšímu a nezralému abbé Bellièrovi pak dokonce spíše jako duchovní matku. I M. D. Molinié hovoří o těchto kněžích jako o Tereziiných žácích.²⁰⁷ V jednom z dopisů Celině z roku 1892 Terezie své „apoštolsko-mateřské poslání“ jakoby již předjímá, i když v té době nemluví o nikom konkrétním: *„Naším posláním jako karmelitek je formovat dělníky evangelia, kteří budou zachraňovat tisíce duší, a my budeme jejich matkami...“²⁰⁸* A v den, kdy se odhodlá oznámit svému otci své rozhodnutí vstoupit do kláštera, vzpomíná Terezie ve svých spisech: *„Což neměli právě oni (sv. apoštolové) pomoci bázlivému dítěti (Terezii), které Bůh určil, aby se stalo apoštolem apoštolů modlitbou a obětí?...“²⁰⁹*

Terezie a Maurice Bellière pracují sice na společném díle, každý z nich má ale jiný úkol a každý používá vlastní prostředky: *„Vám (abbé Bellièrovi) budou patřit apoštolské zbraně, mně (Terezii) modlitba a láska...“²¹⁰*

²⁰⁴ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 242.

²⁰⁵ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 278.

²⁰⁶ Tamtéž, 284.

²⁰⁷ Srov. MOLINIÉ Marie Dominique: Vyberám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, 170.

²⁰⁸ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 160.

²⁰⁹ TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, 105.

²¹⁰ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 285.

I když už Terezie umírá, ani tehdy nepřestává uskutečňovat své povolání. Naplňuje jej až do krajnosti a slibuje, že ve svém povolání bude pokračovat i v nebi. Přestože s psaním svého životopisu musela vzhledem k svému těžkému zdravotnímu stavu přestat, dopisy pro abbé Bellièra píše až do posledních dnů svého života. V jednom z posledních pak můžeme číst: „*Jsem šťastná, že umírám, protože cítím, že je to Boží vůle a že duším, které jsou mi drahé, obzvláště vaší, budu mnohem užitečnější než na zemi...* (po Tereziině smrti) *budu (Terezie) docela blízko u něho (u abbé Bellièra), uvidím, co potřebuje, a nenechám Pána Boha v klidu, dokud mi nedá všechno, co budu chtít!*“²¹¹

Adolf Roulland se narodil roku 1870 v Normandii, tedy stejně jako Terezie i Maurice. V dětství pomáhal svému otci v kovárně a školu začal pravidelně navštěvovat až v patnácti letech. 8. září 1890, krátce před dovršením svých dvaceti let – a jak později zjistí, v den Tereziiných slibů na Karmelu – byl na poutním místě Notre Dame de la Délivrande v modlitbě ujištěn o svém povolání misionáře.²¹² Odchází tedy odsud rozhodnut pokračovat ve svých studiích až ke kněžství. V roce 1896 je vysvěcen na kněze a jeho první misijní zemí, ve které má působit, je Čína. Několik týdnů před svěcením prosí otce Norberta, který má kontakty na Karmel v Lisieux, o zprostředkování duchovní podpory některé ze sester pro svůj budoucí apoštolát. I tento misionář je později svěcen Terezii.

V Číně nakonec působil 13 let a v roce 1909 byl povolán zpět do Francie. Svědčil při procesech Tereziina blahořečení a svatořečení a celý svůj život šířil její spiritualitu „malé cesty.“ Zemřel v roce 1934.²¹³

Vzhledem k tématu této práce je zajímavé pozastavit se právě u výše zmíněného data 8. září 1890. Terezie v ten den skládá na Karmelu svou řeholní profesi a o několik let později (roku 1896) v jednom svém dopise otci Roullandovi píše:

„8. září 1890 zachránila Maria, Královna apoštolů a mučedníků, vaše misionářské povolání. Téhož dne se stala jedna malá karmelitka snoubenkou Krále nebes. Když se navždy rozloučila se světem, bylo jejím jediným cílem zachraňovat duše, hlavně duše apoštolů. A svého božského Snoubence Ježíše prosila obzvláště o jednu apoštolskou duši. Protože sama nemohla být knězem, chtěla, aby místo ní dostal některý kněz od Pána milost, aby měl tytéž touhy, tatáž přání jako ona... Myslela

²¹¹ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 323.

²¹² Srov. TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 269.

²¹³ Srov. KODET Vojtěch: Úvod ke knize: TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, 10–11.

jsem, že potkám až v nebi apoštola, bratra, o kterého jsem Ježíše prosila. Ale tento milovaný Spasitel nadzvedl trochu tajemný závoj, který skrývá tajemství věčnosti, a dal mi už ve vyhnanství útěchu, že mohu znát bratra své duše a pracovat s ním na spáse ubohých nevěřících. ²¹⁴

Tato nápadná shoda Terezii ještě víc utvrzuje v tom, že její duchovní spojení s otcem Roullandem je dílem Boží Prozřetelnosti, že si byli navzájem darováni, a to mnohem dřív, než bylo jejich duchovní pouto potvrzeno představenými, aby se spolupodíleli na růstu Božího království.²¹⁵ Ve stejném dopise píše: „*Nevěděla jsem, že už šest let mám bratra, který se připravuje stát se misionářem.*“²¹⁶

Dále je pozoruhodné, jak Terezie automaticky zahrnuje otce Roullanda do péče společenství své rodiny, resp. rodiny, ze které vzešla. Jak samozřejmá je pro ni skutečnost, že když její rodiče, jak Terezie věří, v nebi vyprošují milosti pro její pozemský život jí, tak není možné, aby stejným způsobem nepohlíželi i na otce Roullanda a nežehnali i jemu.²¹⁷

Podobně jako u otce Bellièra, tak i u otce Roullanda Terezie vnímá, že jejich apoštolská spolupráce neskončí ani její smrtí. Vždyť svůj poslední dopis, který adresovala otcovi Rollandovi, zakončuje slovy:

*„Milý Bratře, už nebudete mít čas, abyste mi poslal své vzkazy pro Nebe. Ale já je tuším. A pak, stačí, když mi je řeknete docela potichu, já vás uslyším a ponesu věrně vaše poselství Pánu, naší neposkvrněné Matce, Andělům, Svatým, které milujete...“*²¹⁸

Pokud bychom tedy měli stručně charakterizovat komplementaritu povolání Terezie – klauzurované řeholnice a obou kněží – misionářů, vše je v jejich vztazích podřízeno k jakémusi nasměrování vzhůru a do šíře (tj. k Bohu a k jejich společnému cíli – růstu Božího království v duších, k jejich spáse). Každý na své části vinice pracuje svými prostředky a veškerá pouta duchovní – bratrsko-sesterská, jsou zcela ve službě

²¹⁴ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 265.

²¹⁵ Srov. KODET Vojtěch: Úvod ke knize: TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, 12.

²¹⁶ TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, 265.

²¹⁷ Tamtéž, 299: „*Jestliže, jak věřím, jsou můj otec a má matka v Nebi, jistě hledí na mého bratra, kterého mi Ježíš dal, a žehnají mu. Tolik toužili mít syna misionáře!...*“

²¹⁸ Tamtéž, 325.

apoštolského povolání. Jde o takové duchovní spojení, v němž jsou všichni zcela závislí na Bohu, ale z jeho vůle také na sobě navzájem.²¹⁹

²¹⁹ Srov. KODET Vojtěch: Úvod ke knize: TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, 14.

Komplementarita je také vyjádřena např. v podkapitole 2. 4 Mojžíš a Jozue – starozákonní paradigma duchovní spolupráce, 26–27.

ZÁVĚR

Obraz církve jako Těla Kristova pochází od sv. Pavla a je stěžejním vyjádřením jeho eklesiologie. Svátý Pavel v něm přirovnává jednotlivé křesťany k údům jednoho těla, které spojuje v jedno sám Kristus. Křesťané se k tomuto Kristovu vlastnímu Tělu – církvi – připojují křtem a slaví svou sounáležitost v Kristu skrze eucharistické společenství. Každý křesťan, tzn. každý úd má v Těle Kristově neboli v církvi svůj úkol, své povolání, své místo ku prospěchu všech, ku prospěchu celé církve. Jako se jednotlivé údy fyzického těla vzájemně potřebují, doplňují se a spolupracují, aby celé tělo bylo zdravé a funkční, tak je tomu analogicky i v církvi. Jeden úd potřebuje druhý, aby všechny ve spojení s Hlavou - Kristem spoluvytvářeli jeho mystické Tělo – církev.

Na základě stručné analýzy Tereziiných eklesiologických textů můžeme konstatovat, že u všech vybraných míst je společným jmenovatelem pramen milosti, který vyvěrá z Krista, z jeho velikonočního tajemství. Jednotlivé údy Těla Kristova se pak stávají „distributory“ Ježíšovy milosti údům ostatním.

Každý úd církve má být v oblasti svého působení svědkem a šířitelem Boží lásky, aby se všichni lidé odevzdali vedení toho, který jediný zná cestu k plnosti života. Protože Bůh má o každém člověku představu a má pro něj poslání, přísluší mu uvnitř církve určité místo. Terezie své místo v církvi našla. Stala se láskou v srdci církve, odkud jí bylo možné vykonávat misijní poslání, s kterým neskončila ani svou smrtí (máme její slib, že v ještě větší míře bude pokračovat ve svém poslání pro církev z nebe). Z jejího životopisu je přitom zřejmé, že dokázala prožívat sounáležitost v církvi a s církví i před vstupem do kláštera. Jejím vstupem na Karmel a objevem jejího osobního povolání se ale vědomí této sounáležitosti ještě více umocnilo a prohloubilo.

Viděli jsme, že Terezie si Pavlův obraz církve jako tajemného Těla Kristova nejen osvojila, ale ještě víc jej rozvinula. Jejím objevem je existence srdce církve – tajemného Těla Kristova. Podobně jako srdce v těle člověka rozhání krev ke všem jednotlivým údům a oživuje je, tak podobně duchovní srdce předává milost Kristovu, jeho lásku, jeho Ducha. Ježíšova milost se šíří od jednoho údu k dalším, a to všemi směry. V církvi neexistuje úd, který by byl pouze a výhradně „předavatelem“ Ježíšovy milosti, ale rovněž neexistuje ani úd, který by byl pouze jejím „příjemcem.“

My jsme ukázali, jak se tato podivuhodná výměna a zprostředkovávání Ježíšovy milosti realizovalo v Tereziině životě, v jejích vztazích s rodnými sestrami, spolusestrami v klášteře a s kněžími, zvláště se svěřenými duchovními bratry. Ověřili jsme si tedy, že

pavlovský princip komplementarity darů a povolání se v životě světice plně uskutečnil. A je radostné i nadějně zároveň, že tato podivuhodná výměna milosti se skrze Krista uskutečňuje v jeho tajemném Těle i dnes a že se bude uskutečňovat i dál, dokud Syn člověka nepřijde. (srov. Mt 16,27)

Dále jsme si ozřejmili, v čem spočívá Tereziina plodnost pro církvev. Její postoj duchovního dětství, její „malá cesta“ není totiž nic jiného, než radikálně žité evangelium, tzn. bezmezná odevzdanost a důvěra v Boží dobrotu, lásku a milosrdenství. Právě díky své jednoduchosti, průzračnosti a přístupnosti pro každého se Tereziina „malá cesta“ stala pro mnoho duší vodítkem v duchovním životě. Ve své podstatě je i dnes stále platnou evangelijní výzvou pro všechny křesťany.

Na úplný závěr zbývá zmínit ještě jednu důležitou spojitost: Terezie z Lisieux a II. vatikánský koncil. Spiritualita sv. Terezie z Lisieux ovlivnila i řadu významných koncilních otců, a tak se domnívám, že by mohlo být zajímavé a přínosné vypracovat jakési pokračování této bakalářské práce na téma: Učení Terezie z Lisieux o církvi a jeho stopy v dokumentech II. vatikánského koncilu.

SEZNAM LITERATURY

Prameny:

TEREZIE Z LISIEUX: Autobiografické spisy. Dějiny duše, Vimperk: Nakladatelství Tiskárny Vimperk, 1991.

TEREZIE Z LISIEUX: Vstupuji do života, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992.

TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux kněžím misionářům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

TEREZIE Z LISIEUX: Dopisy Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

TEREZIE Z LISIEUX: Básně sv. Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

Sekundární literatura:

DESCOUEMONT Pierre, LOOSE Helmuth Nils: Terezie a Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

MARIE-EUGÈNE OD DÍTĚTE JEŽÍŠE: Tvá láska rostla se mnou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

FEE Gordon D[...]: The First Epistle to the Corinthians (= The New International Commentary on the New Testament), Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987.

GAUCHER Guy: Životopis Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

GAUCHER Guy: Jan a Terezie. Plameny lásky, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

KERTELGE Karl: Der Brief an die Römer (= Geistliche Schriftlesung. Band 6), Leipzig: St. Benno-verlag, [bez vrocení].

KOHUT Vojtěch: Duchovní touhy sv. Terezie z Lisieux, in: CETKOVSKÝ Gorazd (ed.): Učitelka prostoty. Spiritualita svaté Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

MOLINIÉ Marie Dominique: Vybírám si všechno. Život a poselství Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

ORTKEMPER Franz-Josef: První list Korint'ánům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 7), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

RICHER Etienne: Terezie z Lisieux a Duch svatý, in: CETKOVSKÝ Gorazd (ed.): Učitelka prostoty. Spiritualita svaté Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

SCHMID Anton: Setkání s Terezií z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.

SION Victor: Duchovní realismus Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992.

STÖCKER Monika Maria: Dobrodružství velké lásky. Životní příběh Terezie z Lisieux, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

THEOBALD Michael: List Římanům (= Malý stuttgartský komentář. Nový zákon 6), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Ostatní:

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona včetně deuterokanonických knih. Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1995.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21. listopadu 1964), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

ANGLICKÁ ANOTACE / ENGLISH ANNOTATION

Complementarity of Vocations in the Church in Teachings of Saint Therese of Lisieux

Therese of Lisieux was inspired by Saint Paul's image of the Church as the Body of Christ. The Church is the mystical Body of Christ and the individual Christians become/are limbs of this body – the Church.

Jesus Christ is not only the Head of the Church, but also the bond of its unity. The principle of the complementarity is based on the fact, that all individual vocations in the Church require, complete and complement each other, and the all cooperate on Christ's mission of salvation.

Key words:

Therese of Lisieux

Church

Body of Christ

Complementarity

Vocation (God's calling)